

ONDERZOEK REPRESSIEGERICHTE AANPAK IN DE JEUGDHULP

Jeugd Voldoende Beschermd 2022

AUTEURS:

Isa Schellekens

Elke Tonneijk

Amy Kouwenberg

Ilona Wolters

Beau Waasdorp

Inhoud

Samenvatting.....	2
Inleiding.....	3
Leeswijzer.....	3
Probleemanalyse.....	5
Opdrachtgever	7
Doelgroep	9
Veilig open pedagogisch leefklimaat.....	12
1. <i>Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinrichtingen?</i>	14
Residentiële jeugdinstelling	14
Justitiële jeugdinrichtingen	15
Repressiegerichte aanpak	16
Wat is er nodig voor betere jeugdinrichtingen?.....	19
2. <i>Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een open pedagogisch leefklimaat</i>	20
Competentiegericht werken	20
Fasegericht werken.....	21
Progressiegericht werken	24
Eigen kracht	27
Bevindingen interviews.....	29
Conclusie.....	33
Discussie	37
Bibliografie.....	38
Bijlagen	41
Bibliografie bijlagen.....	57

Samenvatting

Vanuit de organisatie Jeugd Voldoende Beschermd ligt er de vraag om onderzoek te doen naar de repressiegerichte aanpak binnen de residentiële en justitiële jeugdzorg.

In samenspraak met de opdrachtgever zijn de volgende twee onderzoeksvragen opgesteld waar in dit onderzoek naar gekeken is:

"Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinrichtingen?"

"Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een veilig open pedagogisch leefklimaat."

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een literatuurstudie en door een kwalitatief onderzoek aan de hand van interviews met medewerkers van justitiële- en residentiële jeugdinrichtingen.

Uit het literatuuronderzoek komt naar voren dat repressie inhoudt dat er een ongebalanceerde machtsverhouding is tussen jongeren en begeleiders. Door repressie kunnen jongeren hun behandelmotivatie verliezen, maar ook het gevoel hebben dat medewerkers hun macht en invloed misbruiken met als gevolg een vermindering van de autonomie.

Door in interactie te treden met de jongeren en hen te behandelen met wederzijds respect, wordt er een veilig pedagogisch leefklimaat gecreëerd. Om repressie te voorkomen dien je als medewerker transparant en eerlijk te zijn, waarbij je contact houdt met de jeugdigen en medewerkers.

Verder blijkt uit het kwalitatieve onderzoek dat er op dit moment instellingen zijn die niet meer met repressie werken, maar wel bekend zijn met repressiegericht handelen. Bij de instelling waarbij repressiegericht handelen nog wel noodzakelijk wordt toegepast, wordt door medewerkers een tweestrijd ervaren. Alternatieve handelingswijzen kunnen het leefklimaat positief beïnvloeden en hiermee een goed alternatief zijn voor repressiegerichte aanpak.

Inleiding

Naar aanleiding van de pedagogische kwestie, ingebracht door Jeugd Voldoende Beschermd, is in samenspraak met de organisatie gekeken naar de volgende hoofdvragen:

"Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinrichtingen?"

"Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een veilig open pedagogisch leefklimaat?"

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat er tot op heden nog steeds repressie wordt toegepast binnen de jeugdzorg. Dit ondanks dat het een slechte invloed heeft op de ontwikkeling van de jeugdige.

In dit onderzoek nemen we u als geïnteresseerde graag mee in onze bevindingen over de repressiegerichte aanpak. Ons onderzoek bestaat uit literatuuronderzoek en kwalitatief onderzoek. In de bijlage (1 + 2) is de samenvatting van de interviews terug te vinden, deze zijn in samenspraak met de geïnterviewden verwerkt. Wij schrijven dit onderzoek vanuit de Minor jeugdhulp van Fontys Hogeschool Pedagogiek Eindhoven voor de organisatie Jeugd Voldoende Beschermd.

Leeswijzer

Allereerst wordt er een probleemanalyse weergegeven waarna achtergrond informatie wordt gegeven over onze opdrachtgever.

De doelgroep wordt weergegeven, waarna er in wordt gegaan op een veilig open pedagogisch leefklimaat.

Na deze kennis wordt er ingegaan op de eerste hoofdvraag: "Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en justitiële jeugdinrichtingen". Hierbij wordt eerst ingegaan op residentiële jeugdinrichtingen en justitiële jeugdinrichtingen. Dan komt de repressiegerichte aanpak en wat er nodig is voor betere jeugdinrichtingen.

Daarna komt hoofdvraag twee aan bod: "welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen

kracht op een open pedagogisch leefklimaat". Hierbij wordt ingegaan op competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht.

Afsluitend zijn bevindingen vanuit gehouden interviews met medewerkers van jeugdzorginstellingen, te weten een JJI (justitiële jeugdinrichting) en een residentiële jeugdinstelling, te lezen. Waarna er conclusies getrokken zijn en antwoord wordt gegeven op de twee hoofdvragen.

Probleemanalyse

Repressie, een aanpak die binnen de jeugdzorg wordt omschreven als: “het doelbewust schade toebrengen aan jongeren door een autoriteitsfiguur en het willekeurig of onwettig inperken van de autonomie van jongeren”. Repressie ontstaat door onvoorspelbaar handelen van de jeugdmedewerker (gebrek aan structuur), door in de regel (zelfs vastgelegd in regels) niet proportioneel handelen (te veel structuur). Dit alles doordat er vaak sprake is van handelingsverlegenheid bij jeugdmedewerkers, aldus van der Helm, Stams, & Van der Laan (2011).

Er zijn al veel onderzoeken gepubliceerd die blijven aantonen dat repressie niet bevorderlijk is voor de ontwikkeling/behandeling van jeugdigen die in een justitiële of residentiële jeugdinrichting zitten (van der Helm P. , 2017). Een justitiële jeugdinrichting, ook wel jeugdinrichting genoemd, is volgens eMates (2021) woongroep waarin jongeren van twaalf tot negenentwintig jaar behandeld worden om hun leven te verbeteren. Dit traject gaat vaak in combinatie met de straffen die jongeren moeten uitzitten. De residentiële jeugdinrichting (Nederlands Jeugdinstituut, 2021) is een hulpverleningsvorm waarbij kinderen of jongeren op vrijwillige of gedwongen basis, dag en nacht niet bij hun gezin verblijven. De kinderen en jongeren verblijven dan in leefgroepen (Richtlijnen jeugdhulp, 2021) en krijgen gepaste begeleiding van jeugdprofessionals zoals gedragswetenschappers en jeugdzorgwerkers.

Toch blijven jeugdinrichtingen repressie gebruiken. Dit terwijl er voldoende alternatieven zijn die effectiever zijn gebleken voor de jeugdigen, maar ook prettiger voor de medewerkers (van der Helm P. , 2017). Vanuit deze theorie is hoofdvraag twee tot stand gekomen. Het probleem is dus dat jeugdinrichtingen deze niet toepassen, en blijven hangen in de repressiegerichte aanpak.

De repressiegerichte aanpak komt, ondanks de negatieve gevolgen, voor in de jeugdhulp. Jeugdhulp wordt geboden aan jongeren tot 18 jaar (Rijksoverheid.nl, z.j.), er zijn hier wel uitzonderingen bij. Jongeren met zware problemen kunnen in een gezinshuis terechtkomen en hier tot hun 21ste blijven. Ook kan de jeugdhulp verlengd worden tot een leeftijd van 23 jaar (Overheid.nl, z.j.), mits de jongere voor het achttiende levensjaar al hulpverlening kreeg.

De jongeren die binnen jeugdhulp vallen kunnen in aanraking komen met een repressieve aanpak en dit kan leiden tot schadelijke gevolgen.

Volgens commissie de Winter (2019) was er in 1945 al sprake van repressie binnen jeugdzorg. Inmiddels is de primaire aandacht van beheersen en opsluiten verschoven naar (her)opvoeding en behandeling, maar blijft volgens de Winter (2019) repressie nooit ver weg. Daarbij zegt de winter (2019): gesloten (justitiële) jeugdinstellingen zijn per definitie repressief van aard. In de bijlage (3) is een samenvatting terug te vinden van het onderzoek van commissie de Winter. Hierin wordt uitgelegd wat zich heeft afgespeeld in de justitiële inrichting en residentiële jeugdinstelling van 1945 tot 2016.

Vanuit de probleemanalyse zijn de volgende twee onderzoeksvragen geformuleerd. Onderstaande onderzoeksvragen zijn in samenspraak met de opdrachtgever tot stand gekomen:

Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinstellingen?

Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een veilig open pedagogisch leefklimaat?"

Opdrachtgever

De opdrachtgever voor dit onderzoek is Jeugd Voldoende Beschermd (JVB). Jeugd Voldoende Beschermd is opgericht in 2021 (Jeugd Voldoende Beschermd, 2021). Het is een organisatie die opkomt voor de belangen van mensen die vroeger, of op dit moment, in pleeggezinnen en de Jeugd Justitiële instellingen hebben gewoond/nu nog wonen en daar psychisch-, fysiek- en of seksueel geweld hebben meegemaakt of nu nog meemaken.

De organisatie komt ook op voor de belangen van hulpverleners en professionals die van mening zijn dat op de korte termijn er veel moet veranderen om kinderen en jongeren in de jeugdhulp veilig te laten opgroeien. Hierbij vinden zij het van belang dat de hulpverlening individueel moet zijn afgestemd op wat ieder kind of jongere nodig heeft om zich onbedreigd te kunnen ontwikkelen, met in acht neming van de Internationale Rechten van het Kind. Verder komen ze op voor de belangen van de ouders die ook van mening zijn dat hun kinderen veilig moeten kunnen opgroeien in de pleegzorg en in de jeugdhulpinstellingen, en voor wie de belangen van het kind en de Internationale Rechten van het Kind voorop hebben staan. (Jeugd Voldoende Beschermd, 2021)

De organisatie heeft zijn naam afgeleid van de titel van het rapport wat commissie de Winter heeft uitgebracht in juni 2019 over geweld in de jeugdzorg, namelijk “jeugdzorg, onvoldoende beschermd” (Jeugd Voldoende Beschermd, 2021). Met deze naam willen ze duidelijk maken dat de kinderen en jongeren die nu verblijven in Jeugdhulp instellingen en pleeggezinnen wel voldoende beschermd moeten worden.

Missie en visie

Jeugd voldoende beschermd heeft een aantal punten die zij als hun missie en visie beschouwen. Hieronder worden enkele genoemd. (Jeugd Voldoende Beschermd, 2021)

- Ze willen dat iedereen in de jeugdhulp en in alle jeugdhulp instellingen zich houden aan de jeugdwet en aan de Internationale Rechten van het Kind. Iedere jongere heeft het recht op een veilige plek om te wonen en zich onbedreigd de kunnen ontwikkelen
- Ze willen dat het huidige geweld, dus repressie en inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen in de jeugdhulp wordt stopgezet.

- Ze willen dat lotgenoten meer erkenning krijgen voor wat hen is overkomen, dat de financiële compensatie verhoogd wordt en dat de hulpverlening- en contactmogelijkheden voor hen verbeterd wordt.
- Ze willen dat professionals en hulpverleners in jeugdhulp instellingen hun werk kunnen doen overeenkomstig met de jeugdwet en de Internationale Rechten van het Kind.
- Ze willen dat ouders die zorgen hebben over hun kind dat verblijft in een jeugdhulpinstelling of een jeugdhulpvoorziening worden gehoord en serieus genomen worden, mits deze zorgen in het belang zijn van hun kind en een onbedreigde ontwikkeling en een onbedreigde ontwikkeling van het kind niet schaden.

Doelgroep

Rijksoverheid.nl (z.j.) geeft aan dat er verschillende vormen van jeugdhulp zijn en dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulp. Jeugdhulp is er dan ook voor jongeren tot 18 jaar. Echter zijn er ook vormen waarbij jongeren hier langer kunnen verblijven. Zo is er een gezinshuis waar jongeren verblijven met zware problemen. Binnen dit gezinshuis is dag en nacht begeleiding aanwezig en kunnen jongeren tot 21 jaar blijven.

Het komt ook voor dat het soms noodzakelijk is dat de jeugdhulp verlengt dient te worden. Dan kan dit tot een leeftijd van 23 jaar. Wel moet volgens Overheid.nl (z.j.) de hulpverlening voor het achttiende levensjaar zijn begonnen.

Om een beeld te krijgen van wat er onder jeugdhulp wordt verstaan is gebruik gemaakt van het online wetboek. Hierin staat beschreven wat onze wet zegt over jeugdhulp. Overheid.nl (z.j.) spreekt over de Jeugdwet en geeft de volgende definities:

- “Ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen”;
- “Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt”;
- “Het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt.”

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (z.j.) geeft in de volgende tabel de ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven weer per leeftijdsperiode.

<i>Periode</i>	<i>Ontwikkelingsopgaven</i>	<i>Opvoedingsopgaven</i>
<i>Baby</i>	Lichaamsbeheersing Veilige hechting Dag-nachtritme ontwikkelen	Soepele verzorging Responsiviteit Voorspelbare omgeving
<i>Dreumes/peuter</i>	Exploratief spel Autonomieontwikkeling Uitdrukken door taal Grenzen accepteren	Veiligheid in huis bewaken Emotionele basis bieden Regels introduceren Praten/benoemen Taal- en spelstimulering
<i>Schoolkind</i>	Sociale vaardigheden Omgang met leeftijdgenoten Positief zelfbeeld Actieve leerhouding Schoolse vaardigheden Moreel besef Zelfredzaamheid	Positieve stimulans Omgang met leeftijdgenoten bevorderen Sociaal gedrag stimuleren Onderwijsondersteunend gedrag Uitleg en instructie Eigen taken geven
<i>Puber</i>	Emotionele zelfstandigheid Omgang met andere seks Seksuele identiteit Eigen waardensysteem School- en beroepskeuze Probleem oplossen	Enige tolerantie voor experimenten Toezicht houden Emotionele steun bieden Leeftijdsadequaat grenzen stellen

Kenmerken doelgroep

Om een voorbeeld te geven van kenmerken van kinderen is het voorbeeld gepakt rondom vechtscheidingen. Een scheiding heeft grote impact op kinderen (Psychogoed, z.j.). Kinderen krijgen te maken met spanningen en hun veilige basis valt weg. Psychogoed (z.j.) geeft dan ook aan dat kinderen zich vaak in de steek gelaten voelen of afgewezen. Het liefst willen de kinderen dat ouders weer bij elkaar komen zodat alles weer wordt zoals het was. Een kind dat een scheiding mee maakt heeft dan ook twee keer zoveel kans op het ontwikkelen van problemen (Psychogoed, z.j.). Bij het ontwikkelen van problemen kan gedacht worden aan sombere gevoelens, angsten, een laag zelfbeeld, gedragsproblemen, problemen op school en problemen met vriendjes of vriendinnetjes (Psychogoed, z.j.).

Vermaes & Nijhof (2014) vergelijken kenmerken van jongeren binnen jeugdzorg plus en binnen de open jeugdzorg. Het verschil tussen jeugdzorg plus (een gesloten instelling) en open jeugdzorg is als volgt: "Op gesloten groepen is het toegestaan om jongeren in hun vrijheden te beperken, op open groepen niet (Van Lieshout, 2018). Binnen Jeugdzorg plus blijkt dat jongeren in hun vrije tijd vaker risicovol gedrag vertonen, meer drugs gebruiken en vatbaarder zijn voor invloeden van leeftijdsgenoten. Jongeren binnen de open jeugdzorg lieten voornamelijk problemen zien binnen het sociale netwerk. Binnen het onderzoek kwam ook naar voren dat jongeren die bij jeugdzorg plus zitten vaker seksueel misbruikt zijn, terwijl jongeren binnen de open jeugdzorg vaker verwaarloosd waren (Vermaes & Nijhof, 2014). Als het gaat om de persoonlijke kenmerken hadden jongeren binnen jeugdzorg plus een negatief zelfbeeld, gebrekkig inzicht in gevolgen van gedrag, een lage frustratietolerantie en hadden ze vaker een woede uitbarsting. Binnen de open jeugdzorg instelling hebben jongeren meer angst- en ook ADHD-achtige gedragsproblemen (Vermaes & Nijhof, 2014).

Veilig open pedagogisch leefklimaat

Om een opvoedklimaat te kunnen vormen moet er sprake zijn van interactie tussen opvoeder en kind. Dat betekent dat er sprake moet zijn van een zo genoemde pedagogische relatie. Haast ieder mens heeft kwaliteiten in zich om te kunnen opvoeden en daarmee dus ook een klimaat te vormen. Het opvoedingsklimaat kan dan ook omschreven worden als een persoonlijke uitstraling tussen materieel en immaterieel (Kok, 2011). Het is dus een sfeer tussen personen of groepen, anders gezegd een uitstraling die iemand heeft.

Binnen een leefgroep (zoals in een residentiele of justitiële jeugdinrichting) bestaat het pedagogisch leefklimaat uit de regels, gewoontes en rituelen die dagelijks terugkomen en worden gehanteerd door groepsleiders (van der Harten & van Rijn, 2008). Doordat opvoeding gericht is op het hanteren van situaties (grenzen stellen, waarden presenteren, structureren), krijgen kinderen de kans om te leren en zich te ontwikkelen. Het inzichtelijk maken en hanteren van regels zorgt ervoor dat grenzen duidelijk zijn en hiermee wordt de ontwikkeling van het kind bevordert. Echter is het hierbij wel van belang op te merken dat men nooit de kinderen bestraft maar de situaties in het proces waarin de kinderen zich bevinden (Kok, 2011).

Kenmerken veilig leefklimaat

De richtlijnen Jeugdhulp (2017) benoemt een vijftal kenmerken van een goed pedagogisch klimaat: steun en responsiviteit, groei en ontwikkeling, structuur en (leef)regels, onderlinge interactie en atmosfeer en overige kenmerken.

Steun en responsiviteit (Richtlijnen Jeugdhulp, 2017) verwijst naar de relatie tussen de pedagogisch medewerker en de jeugdige, en naar de sensitiviteit waarmee de medewerker de signalen van de jeugdige oppikt en erop ingaat. Met groei en ontwikkeling wordt gekeken naar de mate waarin de mogelijkheid tot leren wordt gecreëerd en een normale ontwikkeling wordt bemoedigd. Structuur en (leef)regels verwijst naar de duidelijkheid die wel of niet wordt gegeven en de mate waarin repressief handelen wordt verhoed. Bij onderlinge interactie en atmosfeer wordt naar positieve interacties tussen de jeugdigen onderling en naar de sfeer die in de groep heerst verwezen. Als laatste, de overige kenmerken betreft de mate waarin de

fysieke huiselijke omgeving bijdraagt aan de veiligheid en de mate waarin interactie tussen de jeugdigen en ouders wordt aangemoedigd.

Gesloten & open leefklimaat

Volgens Kok (1977) geciteerd in (van de Mortel & Valenkamp, 2011) laten jongeren in hun spontane gedrag zien welk klimaat en daarmee ook welke begeleiding zij prettig vinden en wensen te ontvangen.

Belangrijke streefwaarden van een open leefklimaat zijn het stellen van grenzen en duidelijke hanteerbare regels waarbij gelijkheid een belangrijk streefpunt is. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat gelijkheid gehanteerd wordt in hoeverre dat mogelijk is binnen de grenzen van de instelling. Om deze gelijkheid te hanteren zijn interactie en wederzijds respect van belang, juist door de interactie tussen medewerkers en de jongeren wordt goede zorg bereikt (van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009).

Gesloten leefklimaten zijn ontstaan om een veilige omgeving te bieden aan mensen met ernstige mentale en/of gedragsmatige problemen. Een uiterst gestructureerde, rustige en voorspelbare leefomgeving zouden ervoor moeten zorgen dat men zich optimaal kan herstellen. Echter haalt van der Helm et al. (2009) aan dat het discutabel is of dat een gesloten groepsklimaat ook een veilige omgeving kan zijn voor de jongeren. Dit omdat een gesloten leefklimaat veel repressieve karaktertrekken heeft en bekend staat om zijn grote machtsverschil en afhankelijkheid van de machtshebber. Net als een gebrek aan wederzijds respect en regels of straffen die niet uit te leggen zijn (inconsequent). Binnen een gesloten leefklimaat kunnen er ook gevoelens ontstaan van verveling, angst en hulpeloosheid (van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009).

1. Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinstellingen?

Residentiële jeugdinstelling

De residentiële jeugdinstelling (Nederlands Jeugdinstituut, 2021) is een hulpverleningsvorm waarbij kinderen of jongeren op vrijwillige of gedwongen basis, dag en nacht niet bij hun gezin verblijven. De kinderen en jongeren verblijven dan in leefgroepen (Richtlijnen jeugdhulp, 2021) en krijgen gepaste begeleiding van jeugdprofessionals zoals gedragswetenschappers en jeugdzorgwerkers.

Binnen de residentiële jeugdinstelling zijn er een aantal vormen (Richtlijnen jeugdhulp, 2021) te benoemen. Zo zijn er kamertraining gericht op zelfstandigheid, leefgroepen gericht op opvoeding en opgroeien, behandelgroepen die focussen op de behandeling van specifieke problematiek, crisisopvang en JeugdhulpPlus. Dit laatste betreft een gesloten inrichting waar jongeren met ernstigere (gedrags-) problematieken terecht kunnen.

Voor de meeste kinderen en jongeren die bij residentiële jeugdinstelling terecht komen, geldt dat zij vaak te maken hebben met meervoudige en complexe problemen (Richtlijnen jeugdhulp, 2021). Hieronder vallen problemen op gebied van lichamelijke gezondheid, cognitieve ontwikkeling, psychosociaal functioneren, gezin, omgeving en opvoeding.

Residentiële hulp kan op een vrijwillige of gedwongen basis (Richtlijnen jeugdhulp, 2021) worden ingezet. In het geval van een vrijwillig kader wordt door de ouders of in samenwerking met de ouders een plaatsing in een instelling aangevraagd. Wanneer er sprake is van Ondertoezichtstelling (OTS) of voogdijregeling, en de aanvraag voor een plaatsing vanuit een gecertificeerde instelling komt, wordt gesproken over een gedwongen kader. Hierbij is ook een machtiging uithuisplaatsing nodig van de kinderrechter.

De laatste jaren wordt er steeds meer bekend over de schadelijke gevolgen (Nederlands Jeugdinstituut, 2021) van een uithuisplaatsing. Zo missen kinderen een langdurige hechtingsrelatie met volwassenen en is er vaak sprake van achteruitgang in leerniveau. Gemeentes hebben hierom de opdracht gekregen om kinderen 'zo

thuis mogelijk' te laten opgroeien. Als dit thuis niet kan dan bij familie, een gezinshuis of een pleeggezin, dit is namelijk een betere oplossing dan verblijven in een grote leefgroep.

Justitiële jeugdinrichtingen

Een justitiële jeugdinrichting, ook wel jeugdinrichting genoemd, is volgens (eMates, 2021) een woongroep waarin jongeren van twaalf tot negentwintig jaar behandeld worden om hun leven te verbeteren. Dit traject gaat vaak in combinatie met de straffen die jongeren moeten uitzitten.

Volgens Dienst Justitiële Inrichtingen (z.j.) verblijven jongeren van twaalf tot negentwintig jaar die jeugddetentie opgelegd hebben gekregen van de rechter, of jongeren die nog een voorlopige hechtenis hebben, in een justitiële inrichting. Deze tweede groep jongeren moeten nog voor de rechter komen en weten nog niet hoelang ze in de inrichting moeten verblijven. Jongeren die al wel een vaste minimale straf van twee jaar hebben gekregen, worden verplicht behandeld in een instantie. Een zogenaamde straf wordt een PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) genoemd. Een instantie bestaat uit ongeveer tien personen die samen eten, werken of stagelopen. In een instantie is er ruimte om lessen te volgen, om aan vaardigheden te werken of te leren omgaan met struikelpunten, zoals woede. Jongens en meisjes worden verdeeld in aparte woongroepen.

Wanneer iemand in een instantie terecht komt, omdat diegene bijvoorbeeld iets heeft gestolen, dan wordt er samen met de jongere gewerkt aan het verbeteren van hun leven. De jongere leert zelf hoe ze zijn/haar leven kan veranderen en hoe haar groepsleider, vrienden en docenten haar/hem hierbij kunnen helpen (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.j.).

eMates (2021) concludeert dat men niet zomaar in een jeugdinrichting komt. Daarvoor zijn er voorwaarden vastgesteld. Ten eerste moet een jongere een misdrijf plegen waardoor de jongere in een voorlopige hechtenis geplaatst wordt. Ten tweede moet de maatregel genomen worden, zodat de veiligheid voor de jongere zelf en voor zijn/haar omgeving gegarandeerd kan worden. Ook moet de jeugdinrichting bijdragen aan de ontwikkeling van de jongere en mag de maatregel alleen opgelegd worden als twee gedragsdeskundigen de instelling geadviseerd hebben.

Repressiegerichte aanpak

Repressie kan verwijzen naar een straf of een sanctie, bijvoorbeeld tegen de overtreding van regels. Ook kan repressie verwijzen naar onderdrukking, bijvoorbeeld van een bevolkingsgroep, of het onderdrukken van een enkel persoon of diens mening (Van Dale, z.j.). In een onderzoek van De Valk (2018) wordt repressie binnen de jeugdzorg omschreven als het volgende: “het doelbewust schade toebrengen aan jongeren door een autoriteitsfiguur en het willekeurig of onwettig inperken van de autonomie van jongeren”. Hieronder valt bijvoorbeeld: geen flexibiliteit, en zwakke organisatiestructuur, gebrek aan privacy, strikte en oneerlijke controle en strafmaatregelen die steeds meer en strenger worden.

Volgens een onderzoek naar jeugdinrichtingen (van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009) , omvat repressie de eerlijkheid en de mate van controle door de jeugdmedewerkers, de hoeveelheid regels en de handhaving hiervan, de verveling onder de jongeren en de aanwezige privacy. Van der Helm, Stams en Van der Laan (2011) beschrijven dat er vaak verwarring is omtrent het begrip repressie en wordt het soms verkeerd gebruikt. Het ingrijpen wanneer iets mis dreigt te gaan en structuur bieden is namelijk geen repressie. Repressie ontstaat door onvoorspelbaar handelen van de jeugdmedewerker (gebrek aan structuur) of door niet proportioneel te handelen (te veel structuur), veroorzaakt door handelingsverlegenheid bij jeugdmedewerkers, aldus van der Helm, Stams en Van der Laan (2011). Te veel structuur is soms zichtbaar in zeer beheersmatig werken in combinatie met een enorme hoeveelheid regels voor een leefgroep. Zo kan het zijn dat er zoveel regels zijn dat de jongere er niet aan kan ontkomen om er dagelijks een te overtreden, dan kan er vaak een sanctie worden gegeven.

Volgens Kluft & van de Hatert (geciteerd in (van der Helm, van Tol, & Stams, 2013) beschrijven dat wanneer een jongere de regels niet kan onthouden of niet snapt, dit dan wordt gezien als een gebrek aan behandelmotivatie en zal de jeugdige worden gestraft. Wanneer de jongere uitprobeert hoe hij zich zou moeten gedragen en hierbij een foutje maakt, wordt hij ook gestraft. Het spreekt dus vanzelf dat zo'n situatie destabiliserend is voor jeugdigen en dus ook voor de hele leefgroep. Transparantie, eerlijkheid en contact houden zijn volgens Kluft en van de Hatert

(geciteerd in (van der Helm, van Tol, & Stams, 2013) dan ook de belangrijkste competenties van jeugdmedewerkers om repressief optreden te voorkomen.

In de jeugdzorg heerste tussen 1945 en 1965 al een repressief regime. Als men vond dat ouders niet deugden in de opvoeding, moesten de kinderen buiten het gezin heropgevoed worden. Repressie is dan ook volgens de Winter (2019) gebaseerd op ongelijke machtsverhouding, beheersing, discipline, orde en tucht en een armoedige omgeving. Dit kon dan ook volgens de Winter (2019) een voedingsbodemp zijn voor geweld. Ook werd het als normaal gezien dat er af en toe geslagen werd. Er werd niet over gesproken, maar er was ook geen mogelijkheid om er over te spreken. Wanneer ze er wel over zouden spreken, bestond de kans dat ze niet geloofd zouden worden en dat ze ook nog eens bestraft werden.

Door onvrede van medewerkers in de jeugdzorg over werkomstandigheden, kwam het tot een reflex om overzicht en overwicht te houden om te overleven. De druk op het personeel was zo hoog waardoor er repressief werd opgetreden. In de JJI was er zelfs een wij tegen zij cultuur ontstaan. Een voorbeeld dat de Winter (2019) geeft is dat als machtsvertoning de sterkste jongen uit de groep hardhandig tot orde werd geroepen.

Kinderen die zich bevinden in gesloten inrichtingen hebben vaak te maken met trauma. Kenmerken van trauma zijn o.a. dat men zich afsluit van hun gevoel om zo geen emoties van pijn, teleurstelling, wantrouwen, woede etc. te hoeven voelen. Dit is een overlevingsmechanisme wat binnen een repressief klimaat terug komt om te overleven (van Dijke & Terpstra, 2016). Dit toont aan dat het van belang is om ook te werken aan het trauma dat de kinderen hebben ervaren en niet alleen puur kijken naar het gedrag dat je jongeren laat zien. Je moet proberen te kijken naar de vraag achter het gedrag zoals, 'Waardoor komt het dat de jongeren dit gedrag vertoont?' 'Wat wil de jongeren je duidelijk maken met zijn/haar gedrag?' (van der Helm P. , 2017).

Hierboven werd al benoemd dat bepaalde overlevingsmechanisme van trauma sterk naar voren komen binnen een repressief klimaat. De gevolgen van repressie kunnen uiteenlopen, zo kunnen jongeren hun verblijf als zinloos beschouwen (gebrek aan behandelmotivatie), het idee hebben dat medewerkers hun macht en invloed misbruiken en ervaren dat de medewerkers alles beslissen voor hen, dus een verlies

van autonomie ervaren. Volgens De Valk (2018) kunnen jeugdigen regels, structuur, dwang en straffen wel accepteren en verwachten ze tot op zekere hoogte dat de medewerkers hun macht inzetten om veiligheid en orde te creëren. Wanneer jongeren echter ervaren of denken dat het handelen van de medewerkers overdreven of oneerlijk is, dan ervaren ze repressie.

Ideaal gezien zouden Jeugdinrichtingen zich niet moeten focussen op het probleem dat de jongeren hebben en het gedrag wat ze daarmee tonen. Men zou zich meer moeten focussen op het kind en hun leeftijd en de ontwikkeling die ze meemaken in verschillende omstandigheden.

Wat is er nodig voor betere jeugdinrichtingen?

Volgens Inspectie-jenv (2019) staat de jeugdzorg kwalitatief en kwantitatief onder druk en dit zorgt ervoor dat de cliënten minder goed geholpen kunnen worden. Met als gevolg dat er een grotere kans is op incidenten op het gebied van geweld en het onveilig voelen van professionals. Ook worden er steeds meer jongeren opgepakt die delicten plegen of daarvan worden verdacht, daarnaast zijn deze jongeren ouder dan voorheen. In de hedendaagse jeugdzorg wordt gewerkt aan deze knelpunten door te kijken wat de complexere doelgroep nodig heeft, zoals ander onderwijs of andere zorg.

Uit een studie van, van der Helm (2011) komen vier belangrijke factoren naar voren voor het behouden van een goed leefklimaat binnen TBS klinieken en Justitiële Jeugdinrichtingen. De belangrijkste eigenschap voor een goed leefklimaat is volgens van der Helm, 'steun'. Steun staat voor sensitieve responsiviteit van de medewerkers. Hiermee wordt bedoeld op aandacht voor de jongeren. Ze moeten het idee hebben gehoord en gezien te worden, dit kan mede gedaan worden door de jongeren te ondersteunen bij problemen en waar kan complimenten te geven. Het is belangrijk dat het geven van een compliment ook gedaan wordt bij probleemgedrag. Het uiten van emoties hoeft niet slecht te zijn en hoeft ook niet altijd mis te gaan.

'Groei' is het tweede punt dat als belangrijk naar voren kwam in het onderzoek. Dat betekent dat de jongeren zichzelf moeten kunnen verbreden tijdens hun verblijf. Niet alleen in hun persoonlijkheid, of studie maar in het gehele leven van de jongere (van der Helm P. , 2011). Vervolgens wordt het begrip 'repressiviteit' aangehaald. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren het leefklimaat als onprettig ervaren wanneer er een gebrek is aan structuur en regels niet worden uitgelegd of inconsequent worden uitgevoerd. Tot slot wordt het onderlinge contact tussen de jongeren aangehaald als belangrijke reden voor een goed leefklimaat binnen TBS klinieken en Justitiële Jeugdinrichtingen. Volgens dit onderzoek gaat het vooral om het onderlinge vertrouwen tussen de jongeren, zoals: niet pesten, niet stelen etc. (van der Helm P. , 2011).

2. Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een open pedagogisch leefklimaat

Competentiegericht werken

Competentiegericht werken is ontstaan rond de jaren 80. Sindsdien heeft competentiegericht werken zich gevormd tot een basismethodiek die zich focust op het ontwikkelen van concrete vaardigheden. Deze methodiek biedt begeleiders en behandelaars technieken en concrete handvatten waardoor ze in staat zijn om aan de sluiten bij de cliënt, de cliënt te stimuleren en motiveren en de competenties van de cliënt te vergroten. Ze kunnen hiermee eveneens gericht werken naar het perspectief van de cliënt.

Competentie vergrotende hulpverlening is gericht op het vergroten van vaardigheden van de jeugdige en op het verminderen van probleemgedrag. Volgens Slot en Spanjaard (2010) is het doel van de methodiek om bij jongeren de vaardigheden die zij al bezitten te versterken en om ze nieuwe vaardigheden aan te leren, omdat ze deze vaardigheden nodig hebben. Voor nu in een leefgroep/leefklimaat en voor later in de samenleving.

Er is sprake van competent gedrag wanneer de jeugdige over voldoende vaardigheden beschikt om op adequate wijze de taken uit te voeren zoals die in het dagelijks leven van diegene verwacht worden (Slot & Spanjaard, 2010). Het competentie model beeldt competentie dan ook af als een weegschaal. Op deze weegschaal worden taken en vaardigheden gezet. Met dit wordt bedoeld dat je over voldoende vaardigheden moet beschikken om bepaalde taken op een correcte manier uit te voeren. Wanneer je dan niet bezit over voldoende vaardigheden, dan kun je de taak ook niet volledig uitvoeren.

Volgens Slot en spanjaard (2010) is competentie tijd en situatie gebonden. Hiermee wordt bedoeld dat het deels van de cultuur en de omgeving van een jeugdige

afhangt voor welke taken de jeugdige gesteld wordt. Hierbij zijn er een aantal factoren die het realiseren van de taken op een nadelige manier kunnen beïnvloeden, dit zijn: omgevingsstressoren, belemmerende factoren en interne stressoren. Stressoren zijn invloeden die de jeugdige op een nadelige manier kunnen belemmeren bij het executeren van de taken. Hierbij wordt er nog onderscheid gemaakt tussen interne stressoren en omgevingsstressoren. Interne stressoren zijn invloeden vanuit de jeugdige zelf, zoals een psychische stoornis die er voor zorgt dat de jeugdige niet goed kan functioneren. Omgevingsstressoren zijn de invloeden die vanuit de omgeving van de jongere komen, zoals bijvoorbeeld een echtscheiding van de ouders of een slechte financiële situatie. Toch zijn er ook een aantal factoren die juist ondersteunend kunnen zijn bij het realiseren van de taken, dit worden protectieve factoren genoemd. Deze factoren zijn invloeden die de jeugdige op een positieve manier kunnen helpen bij het uitvoeren van de taken.

Er zijn een aantal leertheorieën belangrijk voor competentievergroting, dit zijn de klassieke leertheorie, de operante leertheorie, de sociale leertheorie en het zelfmanagementmodel. Deze theorieën kunnen behulpzaam zijn bij het veranderen en analyseren van probleemgedrag en kunnen handig zijn bij het uitbreiden van het vaardigheidsrepertoire en het beïnvloeden van factoren die de competentie mede bepalen.

In het competentiemodel (Slot & Spanjaard, 2010) wordt ervan uitgegaan dat probleemgedrag voortkomt uit een onbalans tussen taken en vaardigheden. Dit kan gecorrigeerd worden door het vergroten van vaardigheden, het verlichten of verrijken van taken, het versterken van protectieve factoren en verminderen van stressoren en psychopathologie.

Fasegericht werken

De fasegerichte aanpak is een methode die bij complexe posttraumatische stressstoornis (complexe PTSS), door trauma professionals wordt ingezet ter gebruik (van Vliet, Huntjes, van Dijk, & de Jongh, 2018). Complexe PTSS is verwant van de posttraumatische stressstoornis (PTSS) beide stoornissen vallen onder de categorie 'traumatische stressstoornissen'. Bij complexe PTSS komende dezelfde

symptomen voor als bij PTSS, zoals: herbelevingen trauma, vermindering pijnlijke herinneringen trauma, verhoogde alertheid etc. Het duidelijke verschil is echter dat er bij complexe PTSS sprake is van een trauma dat meerdere keren gedurende langere tijd heeft plaatsgevonden. De symptomen die hierboven zijn genoemd komen bij complexe PTSS voor in alle leefgebieden van de cliënt. Het is alles doordringend in de relaties en context, ongeacht de trigger aan het trauma (Cloitre, Garvert, Brewin, Bryant, & Maercker, 2013).

De fasegerichte aanpak die dus vooral wordt gebruikt bij complexe PTSS, bestaat uit drie onderdelen: stabilisatie, verwerking en integratie. De eerste fase is gericht op waarborgen van de veiligheid, dit wordt de stabilisatie fase genoemd. Er wordt tijdens deze fase o.a. gewerkt aan het verbeteren van sociale en emotionele vaardigheden, maar ook aan het verminderen van zelfreguleringsproblemen. Gemiddeld kan de stabilisatie tot wel 6 maanden duren. Fase 1 (stabilisatie) wordt opgevolgd door de verwerkingsfase waarin er trauma gerichte behandeling plaatsvindt. Deze behandeling bestaat uit verschillende onderdelen waaronder: cognitieve copingstrategieën, gevoelensregulatie, 'imaginaire exposure' voor het verwerken van de herbelevingen van het trauma en schrijftherapie (Federatie Medisch Specialisten, 2013). Tot slot wordt geprobeerd alle nieuwe opgedane kennis en vaardigheden samen te brengen tot een plan om de cliënt te helpen aanpassen aan zijn leefomstandigheden, dit gebeurt in fase 3, de integratie (van Vliet, Huntjes, van Dijk, & de Jongh, 2018).

Uit onderzoek van (Cloitre, et al., 2010) geciteerd in (van Vliet, Huntjes, van Dijk, & de Jongh, 2018) komen er verschillende voordelen van de fasegerichte behandeling naar voren. Een van deze voordelen is dat er voorafgaande aan de trauma behandeling een stabilisatie fase plaatsvindt waarin er beter contact wordt gelegd met de cliënt. Mede door deze fase wordt beweerd dat cliënten meer uit de behandeling kunnen halen en minder snel zullen stoppen met de behandeling. Uit een enquête van 'International Society for Traumatic Stress Studies' (ISTSS), bleek daarnaast dat 84% van de 50 ondervraagde trauma professionals zou kiezen voor een fasegerichte aanpak bij CPTSS (Cloitre, et al., 2011).

Progressiegericht werken

Het woord progressie (Visser, 2015) is afgeleid van het Franse “progressie” dat afgeleid is van het Latijnse “progressus”. “Progressus” betekent vooruitgaan en komt voort uit het werkwoord “progredi” dat staat voor vooruitgaan, voortgaan en voortschrijden. Progressie wordt doorgaans gebruikt als een woord voor ontwikkeling, groei, voortuitgang en verbetering. Een progressiegericht werken is gericht op een persoonlijke of groepsgewijze progressie.

Groeimindset

Carol Dweck (Visser, 2015), hoogleraar Psychologie Stanford University, doet al jarenlang onderzoek naar wat mensen geloven betreft de ontwikkelbaarheid van hun capaciteiten. Zij maakt onderscheid tussen twee soorten overtuigingen, de fixed mindset en de groeimindset.

Bij een fixed mindset geloven mensen dat hun capaciteiten aangeboren en onveranderbaar zijn. Bij een groeimindset zien mensen hun capaciteiten als potentieel, iets dat ontwikkeld kan worden.

7-stappenaanpak van NOAM

Schulndt Bodien (2014) beschrijft in het boek ontwikkel je mindset de 7-stappenaanpak van NOAM. Hierin wordt aangegeven dat de stappen op een logische volgorde zijn weergegeven, maar het wil niet zeggen dat ze dringend gevolgd dienen te worden om te spreken van een progressiegericht coachgesprek. Volgens (Schulndt Bodien, 2014) is het kenmerk van een progressiegericht coachingsgesprek de ‘cliëntgeleidheid’. Hierbij wordt aangesloten op wat de cliënt zegt en dit gaat dan voor het volgen van de stappen. De coach moet er tijdens het gesprek voor zorgen dat de cliënt niet gedwongen wordt naar een bepaald stappenplan. In de loop van het gesprek komen waarschijnlijk dan ook wel alle 7 stappen aan bod volgens Schulndt Bodien (2014), maar maakt het dus niet uit in welke volgorde dit gebeurt.

In een progressiegericht coachingsgesprek is het doel dat het perspectief, de probleemdimensie, van de cliënt kantelt naar een progressiegericht of succesgerichte dimensie (Schulndt Bodien, 2014).

Stap 1: vragen naar het gewenste nut:

- Hoe kan het gesprek nuttig worden gemaakt?
- Waaraan is na afloop te merken dat het gesprek nuttig is geweest?
- Wat hoop je dat dit gesprek gaat opleveren?

Stap 2: Verhelderen van de verbeterbehoefte

- Waaraan wil je iets veranderen
- Wat is het probleem precies?
- Waar en hoe ervaar je last?
- Waardoor is het een probleem voor jou?

Stap 3: Definiëren van het de gewenste toestand.

- Hoe wil je dat het gaat worden?
- Wat moet er volgens jou in plaats van het probleem komen?
- Waaraan is te merken dat het probleem is opgelost?
- Wat gaat er beter wanneer het probleem is opgelost?
- Wat wil je dat er straks beter gaat?
- Hoe zouden anderen willen dat de situatie wordt (partner, kinderen).

Wanneer er dan positieve antwoorden komen kan hierop worden doorgevraagd:

- Wat zijn hiervan de voordelen?
- Hoe zou het jou helpen als dit zo was?
- Wat zou het voor anderen opleveren?

Stap 4: platform bepalen

- Stel jezelf eens een schaal van 0 tot 10 voor. De 10 staat voor de gewenste situatie en de 0 voor de situatie waarin nog niets is bereikt. Welk cijfer geef je dan nu voor de situatie?
- Hoe komt het dat het dit cijfer is?
- Wat heb je al gedaan dat het geen 0, 1, 2, enz. is?
- Wat gaat er al goed?
- Wat heeft er tot nu toe al geholpen?

Stap 5: analyseren van eerder succes en uitzondering.

- Wanneer was het probleem het minst aanwezig?
- Wat was er toen anders, dan wanneer het probleem zich het meest voordoet?
- Hoe hoog heb je al op de denkbeeldige schaal gestaan?
- Wat verliep er toen goed?

Stap 6: kiezen van een stapje vooruit.

- Wat het nuttig om deze situatie te bespreken?
- Wat kun je uit dit gesprek meenemen?
- Welke kleine stap vooruit kun je zetten aan de hand van dit gesprek?
- Welke stap vooruit zou je morgen al kunnen zetten?
- Waaraan zouden anderen kunnen merken dat er een stapje vooruit is gezet?
- Hoe is wat we besproken hebben bruikbaar in de huidige situatie?
- Hoe zou een puntje hoger op de schaal eruitzien en wat heb je dan gedaan?

Stap 7: vragen na het ervaren nut

- Vond je het gesprek zinvol en waarom vond je dit?
- Hoe heeft dit gesprek je geholpen?
- Wanneer het gesprek niet heeft geholpen hoe hadden we het nuttiger kunnen maken?
-

Voordelen van progressie

Visser (2015) beschrijft in zijn boek verschillende voordelen van progressiegerichtheid. Zo zorgt het inzichtelijk maken van progressie dat verandering makkelijker verloopt. Het achterhalen van wat wel en niet werkt voor een persoon is hierbij belangrijk. Dat wat werkt dient vergroot en gecontinueerd te worden, dat wat niet werkt moet worden aangepast of wordt stopgezet. Het gevoel dat progressie plaatsvindt kan een motiverend effect hebben op een persoon. Zelf-evalueren van progressie draagt ook bij aan de motivatie. Voortuitgang met betrekking tot levensdoelen bevordert de lichamelijke en mentale gesteldheid van een persoon, progressie heeft dus een positief effect op het welbevinden van de mens.

Eigen kracht

Wat betekent de term eigen kracht? Het Nederlands Jeugdinstituut (2017) geeft hier een definitie over. Volgens hen is het versterken van de eigen kracht een belangrijk speerpunt in het jeugdbeleid. Er zijn dan ook verschillende definities rondom het begrip eigen kracht.

Het Nederlands Jeugdinstituut (2017) zegt voornamelijk verschillen in definitie te zien rondom het punt of eigen kracht uitsluitend gaat over de innerlijke kracht van de burger, of dat het betrekken van het sociale netwerk hier ook onder valt. Jumelet en Wenink (2012, geciteerd in Nederlands Jeugdinstituut (2017)) leggen de nadruk op de kracht van de burger zelf en geven de volgende definitie: “het vermogen van individuen om het leven (of situatie) optimaal vorm te geven en problemen op te lossen of dragelijk te maken.”

Brink (2013, geciteerd in Nederlands Jeugdinstituut (2017)) geeft een andere definitie weer: “het vermogen van mensen om zelf, of samen, oplossingen te bedenken voor hun eigen probleem en deze deels ook uit te voeren.”

Binnen de transformatie van het jeugdstelsel wordt volgens het Nederlands Jeugdinstituut (2017) met het versterken van eigen kracht bedoeld: “het bewuste proces om het vermogen van individuen om het leven optimaal vorm te geven en problemen op te lossen, te vergroten.” Om dit te vergroten is er aandacht nodig voor de innerlijke kracht van jeugdigen, ouders of het gezin, als ook voor het sociale netwerk van de personen.

Begrippen zelfregie, eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid en zelfregulatie hangen nauw verwant met het begrip eigen kracht.

Daarnaast is het begrip eigen kracht een verwant van het Engelse begrip empowerment. Van Regenmortel (z.j., geciteerd in Nederlands Jeugdinstituut (2017)) definieert empowerment als volgt: ‘een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit bereiken via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie’.

Bij empowerment wordt dus niet alleen de nadruk gelegd op het versterken van de eigen kracht, maar ook op het aanpassen van omstandigheden om te participeren. Hierbij hangt het dus ook samen met de mogelijkheden en kansen die de omgeving

biedt. Boumans (2016, geciteerd in Nederlands Jeugdinstituut (2017) geeft drie samenhangende lagen weer voor empowerment. Het gemeenschapsniveau dat gericht is op participatie en inclusie, het organisatieniveau voor het vergroten van inspraak en beslissingsmacht binnen een organisatie en het individueel niveau dat verwijst naar eigen capaciteit en krachten.

Hoe komt eigen kracht terug in de jeugdhulp

Door de inzet van het sociale netwerk bij het bevorderen van eigen kracht, is dat een rode draad in de geschiedenis van de jeugdzorg geworden (Nederlands Jeugdinstituut, 2017). Een uitgangspunt binnen het jeugdbeleid is dan ook om het sociale netwerk te versterken en zo minder afhankelijk te worden van hulp. Het sociale netwerk blijft functioneren, waar de ondersteuning van een professional stopt. Daarnaast is het versterken van de vrijwillige inzet voortgekomen uit de gedachte dat jongeren gebaard zijn bij betrokkenheid uit de sociale omgeving. Sociale netwerken en vrijwillige inzet door burgers zijn dan ook volgens Nederlands Jeugdinstituut (2017) belangrijke bouwstenen voor het versterken van de eigen kracht.

Interview Parlan (residentiële instelling)

De namen van de medewerkers worden vanwege privacy overwegingen niet genoemd. Dit zijn persoonlijke ervaringen en meningen van medewerkers, dit is geen representatie voor de gehele organisatie. Waar hij staat kan ook zij gelezen worden en andersom.

Organisatie Parlan (residentiële instelling) geeft aan dat zij van een grootschalige naar kleinschalige woongroep zijn gegaan, maximaal vier jongeren op een woongroep. Mede door deze kleinschaligheid kan de organisatie zorg en aanbod op maat creëren voor de jongeren. Dit is mede terug te zien in de manier van omgang met jongeren. De werknemers eten samen, spelen spelletje en doen de afwas samen met de jongeren. De gesprekken met de jongeren komen vaak spontaan tot stand in een ongedwongen sfeer.

Wat de medewerkers bemerken is dat, sinds de groep kleiner is geworden, er minder spanningen zijn tussen leden van de groep. Hierbij gaf de medewerker aan dat ze door die kleinschaligheid ook minder incidenten hebben.

Volgens Parlan zijn flexibel zijn en bereikbaar zijn voor de jongeren belangrijke competenties voor medewerkers. Echt kijken naar de jongeren en hun behoeftes is iets waar de organisatie voor staat. Dat betekent dat de organisatie zo min mogelijk regels probeert te hanteren, fysieke maatregelen worden dan ook niet meer ingezet. Zoals de organisatie dit zelf omschrijft wordt de deur open gezet voor een jongeren wanneer hij/zij agressief wordt, ze kunnen dan uit de situatie stappen.

Voor de medewerkers was het werken met een nieuwe visie waarin (bijna) geen maatregelen zijn wel even wennen. Een medewerker verteld hierover: "In het grote gebouw stond je soms met tien collega's tegenover een (boze) jongere, en in het kleine gebouw was het soms twee tegen vijf. Dit is wel maar een korte periode geweest toen de overgang net was geweest, maar ik heb me toen soms wel onveilig gevoeld". De organisatie probeert nu dus alles op te lossen door te praten met een jongere, en grijpen niet meer fysiek in. Door medewerkers werd er wel benoemd dat deze methodiek niet passend is voor alle jongeren.

Parlan werkt dan ook vanuit een visie waarin jongeren stapsgewijs worden begeleid in het zelfstandig worden. Dat betekent dat de jongeren tussentijds niet doorstromen naar een andere instelling of woongroep en dat jongeren wanneer zij de leeftijdsgrens van 18 jaar bereiken niet zomaar aan hun lot worden overgelaten.

Interview justitiële instelling

De naam van de Justitiële inrichting en de medewerker wordt vanwege privacy overwegingen niet genoemd. Dit is de persoonlijke ervaring en mening van een medewerker, dit is geen representatie voor de gehele organisatie. Waar hij staat kan ook zij gelezen worden en andersom.

De justitiële jeugdinrichting (uit het interview) bestaat uit negen groepen, die gemiddeld bestaan uit acht jeugdigen per groep. De jeugdige hebben “Flinke gedragsproblemen”, aldus de medewerker. De medewerker geeft aan moeite te hebben met de capaciteit en toename van hulpvragen. Er zijn volgens haar steeds meer jongeren en te weinig medewerkers beschikbaar.

Om een persoonlijke band op te bouwen met de jeugdigen heeft ieder van hen een vaste mentor. Samen met deze mentor worden doelen opgesteld, geëvalueerd en gekeken naar wat de jeugdige nodig heeft. Om de jongeren zelf aan de slag te laten gaan met de hulp die hen geboden wordt, maakt de JJI (Justitiële Jeugd Inrichting), gebruik van de U-turn methodiek. Volgens de medewerker wordt er binnen iedere JJI met deze methodiek gewerkt.

De U-turn methodiek bestaat o.a. uit fasen waarbij jeugdigen steeds meer privileges krijgen, hiermee leren de jeugdigen zelf hun gedrag te controleren en te veranderen. “Middels deze fasen kun je hen zichzelf laten bewijzen, hen bepaalde verantwoordelijkheden geven en hiermee leren om te gaan. Want als je buitenkomt, dan heb je ook verantwoordelijkheden waar je tegenaan loopt en mee om zou moeten gaan, en dit kunnen ze dan beter hierbinnen vast leren”, aldus de medewerker. De instelling probeert zo goed mogelijk maatwerk te leveren, ze proberen altijd in te spelen op de jeugdige als individu.

Om in te spelen op jeugdigen zijn er verschillende maatregelen (die worden ingezet bij ongewenst gedrag) om gewenst gedrag te bereiken. Hierin wordt er onderscheidt gemaakt tussen ordemaatregelen en disciplinaire maatregelen. Bij een disciplinaire maatregel beschrijft de medewerkster het als een soort lichte ‘straf’ waarbij de jeugdigen nog in samenspraak met de medewerkers kunnen bepalen wat nodig is. Bij een ordemaatregel is dit niet het geval. Dit wordt ingezet wanneer de jeugdige de orde in gevaar brengt en/of een gevaar is voor zichzelf of voor anderen. Een voorbeeld van een ordemaatregel is dat de jongere 24 uur of 2x 24 uur op zijn kamer

wordt geplaatst. Verder dragen de medewerkers altijd een alarm bij zich, dit is een apparaatje met een knop waarmee ze andere medewerkers kunnen oproepen. De instelling probeert zo min mogelijk fysiek in te grijpen, en proberen het altijd eerst op te lossen door een gesprek aan te gaan. Verder is de instelling gericht op zo preventief mogelijk te handelen. Dit doen ze door voortdurend alert te zijn en te signaleren of gesprekken op te pikken. Toch lukt het niet altijd om alles te signaleren, want de jeugdigen zijn slim en vaak met veel, geeft de medewerker aan.

Op het gebied van afzondering heeft de instelling meerdere opties. Zo verteld de medewerker: “We proberen ook altijd als het kan de jongere tot rust te laten komen op zijn eigen kamer, want dat is zijn plek”. Wanneer dit niet werkt, is er nog een stap waar de inrichting op kan terugvallen, dit wordt de opvang genoemd. Dit is een soort gestripte kamer die lijkt op hun eigen kamer, maar dan zonder (persoonlijke) spullen.

Wanneer ook dit geen optie is of niet werkt, kan de jongere naar een isoleercel worden gebracht. De justitiële instelling heeft zes isoleercellen en het gebruik hiervan is wisselt. De isoleercel is kaal volgens de medewerker, er is alleen een wc aan de muur en wanneer ze de nacht in gaan krijgt de jeugdige nog een matras, een deken en een kussen. Wanneer een jeugdige de isoleercel ingaat moet hij zijn kleding verwijderen en naakt voor de medewerker staan, zodat de medewerker kan controleren op verboden spullen op het lichaam, zodat de jeugdige zichzelf niet kan verwonden. De medewerker geeft aan dat hij/zij een dubbel gevoel heeft bij de isoleercellen: “het is niet leuk, want je probeert iemand te helpen en diegene gaat dan zo tekeer dat je wel dingen móét ondernemen om het veilig te houden. Dit gaat soms wel tegen je principes in”.

De medewerker geeft aan dat het uitleggen van regels, een belangrijk element is om repressie te voorkomen. “Ik vind het altijd heel erg belangrijk om te kunnen uitleggen wat ik doe, en waarom dat ik nu nee of ja zeg. Of waarom maak ik nu wel een uitzondering en deed ik dat gisteren niet”, aldus de medewerker. Het is volgens haar belangrijk om een repressief klimaat te voorkomen “Want als je echt een repressief behandelklimaat hebt dan bereik je niks met ze, dan ben je constant in strijd”.

Conclusie

"Hoe verhoudt een repressiegerichte aanpak zich tot een veilig open pedagogisch leefklimaat in residentiële en/of justitiële jeugdinrichtingen?"

Uit het interview met de justitiële jeugdinrichting komt naar voren dat niet alle repressieve maatregelen slecht van aard zijn. Soms is een repressieve maatregel, waarin de autonomie van de jongeren beperkt wordt, belangrijk voor zijn/haar eigen veiligheid. Uit de literatuur komt ook naar voren dat pas wanneer er regels plaatsvinden die niet uit te leggen zijn en onrechtvaardig worden gehandhaafd, er pas sprake is van repressie en dit ook zo ervaren wordt.

"Ik vind het altijd heel erg belangrijk om te kunnen uitleggen wat ik doe, en waarom dat ik nu nee of ja zeg. Of waarom maak ik nu wel een uitzondering en deed ik dat gisteren niet." – Medewerker Justitiële Jeugdinrichting.

Ook de kleinschalige organisatie Parlan (residentiële jeugdinrichting) geeft aan dat het uitleggen van de regels een belangrijk element is om repressie te voorkomen.

"We proberen deze eigenlijk zoveel mogelijk te normaliseren en het logische verstand te gebruiken. Soms is dit best lastig omdat iedereen natuurlijk hier anders over denkt, maar over het algemeen gaat dit goed en de jongeren begrijpen dat er regels moeten zijn. Hierbij wordt ook wel veel maatwerk gedaan". – Medewerker Parlan.

Door repressie kunnen jongeren hun behandelmotivatie verliezen, maar ook het gevoel hebben dat medewerkers hun macht en invloed misbruiken met als gevolg het verliezen van de autonomie. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat jongeren die iets uitproberen in gedrag en hierbij een fout maken, gestraft worden, waardoor deze situatie destabiliserend is voor de jeugdige. Daarom kiest Parlan er onder andere voor om zonder repressie te werk te gaan.

"Het voelt eigenlijk gewoon alsof je één groot gezin hebt, je eet met ze, je kletst met ze en je haalt ze soms van het station op". – Medewerker Parlan.

Door in interactie te treden met de jongeren en hen te behandelen met wederzijds respect, wordt er een veilig pedagogisch leefklimaat gecreëerd, waardoor kinderen zich thuis voelen. Binnen een open leefklimaat worden er grenzen gesteld en duidelijk hanteerbare regels waarbij gelijkheid (waar mogelijk) een overkoepelende waarde is.

Om repressie te voorkomen dien je als medewerker transparant en eerlijk te zijn, waarbij je contact houdt met de jeugdigen en medewerkers. Ook is het van belang dat er binnen instellingen wordt gekeken naar de vraag achter het gedrag dat de jeugdigen vertonen. Wanneer er duidelijkheid en transparantie heerst over (leef) regels, kan repressie tegen worden gegaan. Er kan gesteld worden dat wanneer er rekening gehouden wordt met de vijf kenmerken van een veilig open pedagogisch leefklimaat, een repressief klimaat voorkomen kan worden. Een kleinschalige organisatie kan hierbij helpen, doordat er meer individuele aandacht is voor de jeugdigen.

Geconcludeerd kan worden dat repressie afhankelijk is van hoe regels worden verantwoord tegenover de jeugdigen en jezelf als medewerker. Repressieve maatregelen binnen een veilig leefklimaat kunnen door jongeren worden geaccepteerd, wanneer regels uit te leggen zijn in hun belang.

“Welke voordelen hebben competentiegericht werken, fasegericht werken, progressiegericht werken en eigen kracht op een veilig open pedagogisch leefklimaat.”

Progressiegericht werken

Voordelen van progressiegericht werken is dat het inzicht geeft in wat de progressie is, dit laat verandering gemakkelijker verlopen. Wanneer er wordt gewerkt met het zichtbaar maken van progressie kan dit een motiverend effect hebben op de cliënt, hierbij speelt evalueren samen met elkaar en evalueren op jezelf een grote rol. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat het zichtbaar maken van de voortuitgang met betrekking tot levensdoelen, de mentale en lichamelijke gesteldheid van een persoon positief verbeterd. Wanneer er wordt gekeken hoe dit zich verhoudt tot een veilig open pedagogisch leefklimaat kan er gesteld worden dat er twee van de vijf kenmerken van het veilig open pedagogisch leefklimaat terug te zien zijn binnen progressiegericht werken. Ten eerste is dit steun en responsiviteit, omdat er binnen progressiegericht werken samen (dus met cliënt en medewerker) wordt geëvalueerd en hierdoor de onderlinge relatie verbeterd. Ook zorgt het werken met de 7-stappenaanpak voor gelijkere verhoudingen tussen medewerkers en jeugdigen. Ten tweede is het kenmerk groei en ontwikkeling te zien, omdat er binnen progressiegericht werken gefocust wordt op groei en ontwikkeling en het laten inzien van die ontwikkeling.

Competentiegericht werken

De competentiegerichte aanpak is een aanpak die bevorderend kan zijn binnen de jeugdhulp. Juist omdat er hierbij gekeken wordt naar welke vaardigheden de jeugdige al heeft, en deze te versterken, wordt er dus gekeken naar wat er al goed gaat in plaats van wat er fout gaat. Hierbij is het belangrijk dat alle factoren in kaart worden gebracht die de competenties van de jeugdige op een positieve, of negatieve manier kunnen beïnvloeden. De vaardigheden worden dus versterkt en nieuwe vaardigheden worden aangeleerd die nodig zijn binnen de leefgroep en later in de samenleving. Binnen competentiegericht werken is er ook weer een kenmerk van een veilig open pedagogisch leefklimaat terug te zien. Dit is groei en ontwikkeling, en

is terug te zien in het feit dat er binnen competentiegericht werken wordt gefocust op de ontwikkeling van vaardigheden. Daarmee wordt dus de normale ontwikkeling tot stand gebracht en bevorderd.

Fase gericht werken

De fasegerichte aanpak is een manier van werken die gebruikt wordt door onder andere trauma professionals bij complexe PTSS. De fasegerichte aanpak richt zich op drie onderdelen: stabilisatie, verwerking en integratie, allen gericht op het verwerken van het trauma. Eén van de voordelen van deze aanpak is dat er voorafgaande aan de trauma behandeling een stabilisatie fase (fase 1) plaatsvindt, waarin er beter contact wordt gelegd met de cliënt. Er wordt tijdens deze fase onder andere gewerkt aan het verbeteren van sociale en emotionele vaardigheden, maar ook aan het verminderen van zelfreguleringsproblemen. Dit valt ook onder een van de kenmerken van een veilig open pedagogisch leefklimaat, namelijk bij steun en responsiviteit. Bij steun en responsiviteit gaat het over sensitiviteit tonen en signalen oppikken die jongeren aangeven en hierop inspelen.

Eigen kracht

Het voordeel van het versterken van de eigen kracht is dat individuen het vermogen krijgen om het leven optimaal vorm te geven en problemen zelf op te lossen. Om dit te vergroten is er aandacht nodig voor de eigen kracht van de jeugdigen en het sociale netwerk van deze personen. Een uitgangspunt binnen het jeugdbeleid is dan ook om het sociale netwerk te versterken van de jeugdige, zodat hij/zij minder afhankelijk wordt van hulp. Het betrekken van het netwerk is de basis voor het versterken van de eigen kracht van de jeugdige. Het vergroten van de eigen kracht kan worden gekoppeld aan een gezond pedagogisch leefklimaat. Voornamelijk de groei en de ontwikkeling van de jongeren wordt verbeterd, doordat de jongeren zelfstandig bezig kan zijn met zijn/haar eigen ontwikkeling en dit hierdoor bevordert. Ook kan hier steun en responsiviteit in worden herkend. Dit omdat de medewerker de jongere kan ondersteunen in het versterken van de eigen kracht.

Discussie

Binnen de resultaten van het kwalitatieve onderzoek, met medewerkers van justitiële en residentiële inrichtingen, dient er opgemerkt te worden dat de conclusie gebaseerd is op interviews met drie werknemers uit de jeugdzorg. Twee medewerkers van een residentiële jeugdinrichting, van dezelfde organisatie. Eén medewerker van de justitiële jeugdinrichting. Doordat er maar twee organisaties betrokken zijn binnen het onderzoek kan er een eenzijdig beeld ontstaan wat invloed kan hebben op de betrouwbaarheid van de conclusies. Hierdoor zijn de resultaten van het kwalitatieve onderzoek niet te generaliseren.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat er binnen het onderzoek wel de intentie was om verschillende organisaties te betrekken. Na contact te hebben gezocht met meer dan acht verschillende organisaties waren er twee organisaties die tijd konden vrij maken of bereid waren om deel te nemen aan het onderzoek.

Zonder een daadwerkelijk kijk in de praktijk, is een goede representatie van de werkwijze van een organisatie lastig in kaart te brengen. Hierdoor kunnen er interpretaties tot stand zijn gekomen, aan de hand van het interview, over de werkwijze van een organisatie.

Om hierin de validiteit van het onderzoek te beschermen, zijn de samenvattingen van de interviews verstuurd naar de deelnemers. Zij hebben de mogelijkheid gehad om opmerkingen toe te voegen en toestemming te geven voor het gebruik van de informatie.

Op het gebied van het literatuuronderzoek kan het nadelig zijn dat er vooraf al gestuurd/geadviseerd is naar welke onderwerpen onderzoek moest worden gedaan. Verder was ook de hoofdvraag al bepaald door de opdrachtgever. Hierdoor zijn mogelijk overige (belangrijke) onderwerpen over het hoofd gezien.

Concluderend kan gezegd worden dat de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek samengaat met de validiteit en betrouwbaarheid van de gehouden interviews en geadviseerde onderwerpen die onderzocht zijn.

Bibliografie

- Cloitre, M., Charuvastra, A., Courtois, C., Carapezza, R., Stolbach, B., & Green, B. (2011, December). Treatment of complex PTSD: Results of the ISTSS expert clinician survey on best practices. *Journal of Traumatic Stress, 24*(6), 615-627. doi:<https://doi.org/10.1002/jts.20697>
- Cloitre, M., Garvert, D., Brewin, C., Bryant, R., & Maercker, A. (2013, mei 15). Evidence for proposed ICD-11 PTSD and complex PTSD: a latent profile analysis. *European Journal of Psychotraumatology, 4*(20706). doi:10.3402/ejpt.v4i0.20706
- Cloitre, M., Stovall-McClough, K., Noonan, K., Zorbas, P., Cherry, S., Jackson, C., . . . Petkova, E. (2010, augustus). Treatment for PTSD Related to Childhood Abuse: A Randomized Controlled Trial. *Am J Psychiatry, 167*(8), 915-24. doi:10.1176/appi.ajp.2010.09081247
- De Valk, S. M. (2018). Under pressure, Repression in Residential Youth Care. Opgehaald van <https://pure.uva.nl/ws/files/31655529/Thesis.pdf>
- De Winter, M. (2019, juni). *Onvoldoende beschermd. Geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden*. Opgehaald van file:///C:/Users/Iiona/AppData/Local/Temp/onvoldoende-beschermd-geweld-in-de-nederlandse-jeugdzorg-van-1945-tot-heden-2.pdf
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.j.). *Jeugdinrichtingen*. Opgeroepen op oktober 8, 2021, van DJI: <https://www.dji.nl/over-dji/informatie-voor-scholieren-en-studenten/jeugdinrichtingen>
- eMates. (2021, juni 2). *Wat is een justitiële jeugdinrichting?* Opgeroepen op oktober 13, 2021, van eMates: <https://emates.nl/kennisbank/begrippen/justiti%C3%ABle-jeugdinrichting/>
- Federatie Medisch Specialist . (2013, 01 01). *Angststoornissen: Trauma-gerichte cognitieve gedragstherapie*. (F. F. 40483480, Producent) Opgehaald van Federatie Medisch Specialisten: https://richtlijndatabase.nl/richtlijn/angststoornissen/inleiding_ptss/inleiding_psychologische_interventies_ptss/trauma-gerichte_cognitieve_gedragstherapie.html
- Inspectie-jenv. (2019). *Jeugd*. Opgehaald van Inspectie-jenv: <https://www.inspectie-jenv.nl/toezichtgebieden/jeugd>
- Jeugd Voldoende Beschermd. (2021). *Wat doen we?* Opgehaald van Jeugd Voldoende Beschermd: <https://www.jvb2021.nl/index.html#Wat-doen-we?>
- Kok, J. (2011). *Opvoeden als beroep: Professioneel werken in zorg en onderwijs*. Den Haag, Nederland: Boom Lemma.
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. (z.j.). *Richtlijn: Opvoedondersteuning*. Opgehaald van <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=9&rlpag=672>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2017). *Eigen kracht versterken jeugd en ouders*. Opgehaald van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Eigen-kracht-versterken-jeugd-en-ouders.pdf>

- Nederlands Jeugdinstituut. (2021). *Residentiële jeugdhulp: in het kort*. Opgeroepen op 2021, van <https://www.nji.nl/residentiele-jeugdhulp/in-het-kort>
- Overheid.nl. (z.j.). *Jeugdwet*. Opgehaald van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2021-07-01>
- Psychogoed. (z.j.). *Wat is het effect van scheiden op een kind?* Opgehaald van <https://psychogoed.nl/is-effect-scheiden-op-kind/>
- Richtlijnen Jeugdhulp. (2017, april 28). *Het pedagogisch leefklimaat*. Opgeroepen op november 5, 2021, van Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming: <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/residentiele-jeugdhulp/het-pedagogisch-leefklimaat/kenmerken-van-een-goed-pedagogisch-klimaat/>
- Richtlijnen jeugdhulp. (2021). *Residentiële jeugdhulp: inleiding*. Opgehaald van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/residentiele-jeugdhulp/inleiding/>
- Rijksoverheid.nl. (z.j.). *Welke jeugdhulp (jeugdzorg) is er voor mijn kind beschikbaar?* Opgehaald van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/vraag-en-antwoord/vormen-jeugdhulp-jeugdzorg>
- Schulndt Bodien, G. (2014). *Ontwikkel je mindset*. Culemborg: van Duuren Psychologie.
- Slot, N., & Spanjaard, H. (2010). *Competentievergroting in de residentiële jeugdzorg* (3 ed.). Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.
- Van Dale. (z.j.). *Van Dale woordenboek*. Opgehaald van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/repressie#.YZeNimDMK3A>
- van de Mortel, M., & Valenkamp, M. (2011). *Samen werken aan perspectief: Een methode voor intensieve behandeling in de* (Vol. blz 29). Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- van der Harten, M., & van Rijn, E. (2008). *Behandelend opvoeden: groepswork in de kinderen jeugdpsychiatrische zorg*. Assen, Nederland: Koninklijke Van Gorcum. Opgehaald van <https://books.google.nl/books?id=HVtkA9JSkOYC&pg=PR3&dq=Behandelend+opvoeden.+Groepswork+in+de+kinderen+jeugdpsychiatrische+zorg&hl=nl&sa=X&ved=2ahUKEwi9ucjo7ID0AhWqhf0HHWe3BosQ6AF6BAgEEAI#v=onepage&q=pedagogisch%20klimaat&f=false>
- Van der Helm, G., Klapwijk, M., Stams, G., & Van der Laan, P. (2009). 'What Works' for juvenile prisoners: The role of group climate in a youth prison. *Journal of Children's Services*, 36-48. doi:<https://doi-org.fontys.idm.oclc.org/10.1108/17466660200900011>
- Van der Helm, G., Stams, G., & Van der Laan, P. (2011). Measuring group climate in prison. *The Prison Journal*, 158-177. doi:<https://doi-org.fontys.idm.oclc.org/10.1177%2F0032885511403595>
- van der Helm, G., van Tol, N., & Stams, G. (2013). De invloed van het orthopedagogisch klimaat in de residentiële justitiële jeugdzorg: Opgehaald van <https://herstelgerichtluisteren.nl/wp-content/uploads/2017/10/leefklimaat.pdf>
- van der Helm, P. (2011, juli 5). First do no Harm: Living group climate in secure juvenile correctional institutions. Opgehaald van

https://www.researchgate.net/publication/254826838_First_do_no_Harm_Living_group_climate_in_secure_juvenile_correctional_institutions

- van der Helm, P. (2017). Naar een gemeenschappelijke opvoedingsstrategie in de residentiële jeugdzorg. Opgehaald van https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hsleiden:oai:surfsharekit.nl:74bd39d4-39df-40ea-a0f1-a9bf8b44cde8
- van der Helm, P., Klapwijk, M., Stams, G., & van der Laan, P. (2009). What works' for juvenile prisoners: the role of group climate in a youth prison. *Journal of Children's Services*, 4(2), 36-48. doi:<https://doi.org/10.1108/17466660200900011>
- van Dijke, A., & Terpstra, L. (2016). Het High Intensive Care & High Safety-concept. *Jeugdbeleid*, 10, 249-259. doi:<https://doi.org/10.1007/s12451-016-0123-9>
- Van Lieshout, J. (2018, September 27). *Open, besloten en gesloten*. Opgehaald van <https://zorgbelang-brabant.nl/open-besloten-en-gesloten/>
- van Vliet, N., Huntjes, R., van Dijk, M., & de Jongh, A. (2018, februari 22). Phase-based treatment versus immediate trauma-focused treatment in patients with childhood trauma-related posttraumatic stress disorder: study protocol for a randomized controlled trial. *Trials*, 19, 19-138. doi:<https://doi.org/10.1186/s13063-018-2508-8>
- Vermaes, I. P., & Nijhof, K. S. (2014, januari). *Zijn jongeren in Jeugdzorg plus anders dan jongeren in de open residentiële jeugdzorg?* Opgehaald van https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/48276925/Zijn_jongeren_in_Jeugdzorgplus_anders_da20160824-16341-eu07f3-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634390832&Signature=dbTS~cHAmHMiV1rcTs1yJ01UpPolhcRT7jc7Wtr4DMipvWWfDWnflZcTtbV4tgvBtlOsjjL~7lw1kllbrycqDTsRF2kWbD
- Visser, C. (2015). *Progressiegericht werken*. Amersfoort: JustInTimebooks.

Bijlagen

Bijlage 1: Samenvatting interview medewerkers Parlan

Bijlage 2: Samenvatting interview medewerker JJI

Bijlage 3: Onderzoek commissie de Winter

Samenvatting gesprek met medewerker 1 en collega 2

Beide medewerkers zijn werkzaam bij Parlan, medewerker 1 is hierbij teamleider en zijn collega 2 staat op de groep. De locatie waar beide werkzaam zijn is een kleinschalige jeugdzorg instelling. Er wonen dus een x-aantal jongeren daar (maximaal 4 jongeren op een woongroep). Dit is nu sinds een paar jaar, hiervoor waren ze nog grootschalig op Transferium waar er soms 9 jongeren op ene woongroep verbleven.

Werkzaamheden

De werkzaamheden van de twee medewerkers verschillen, zo geeft medewerker 1 aan dat hij meer achter zijn computer zit omdat hij een coördinerende taak heeft, en de andere medewerker 2 staat echt op de groep. Ze geeft hierbij aan dat de taken van de groepsleiding eigenlijk compleet afgestemd zijn op de jongeren. Zij zijn dus verantwoordelijk voor de jongeren en ondersteunen ze door de dag. "Het voelt eigenlijk gewoon alsof je een groot gezin hebt" zegt collega 2 dan ook, "je eet met ze, kletst met ze en haalt ze soms van het station". Medewerker 1 verteld verder nog over zijn functie dat je flexibel moet zijn en 90% van de tijd bereikbaar bent. Soms ben je volgens hem meer bezig achter je laptop en soms ben je weer meer aan het praten met de jongeren. Contact met de jongeren vinden ze dan ook beide het leukste en interessantst.

Doelgroep

De doelgroep waarmee de medewerkers werken zijn tussen de 12 en 18 jaar, maar soms ook iets ouder. Het gaat hier om jongeren die in hun ontwikkeling zijn vastgelopen en waarbij het thuis wonen niet meer mogelijk is, maar ook jongeren die weglopen of drugs gebruiken. De jongeren gaan wel naar school of dagbesteding.

Visie

Medewerker 1 verteld dat in de huidige jeugdzorg veel kinderen worden overgeplaatst van instelling naar instelling. De nieuwe visie vanuit Parlan is dat de jongeren stapsgewijs worden begeleid in het zelfstandig worden zodat zij, wanneer ze klaar zijn, terug de maatschappij in kunnen. Ze stromen tussentijd niet door naar een andere instelling of woongroep. Hierbij komt ook dat de jongeren bij deze instelling niet zomaar eruit worden gegooid wanneer ze 18 zijn, wat bij de meeste instellingen volgens medewerker 1 wel zo is.

Bij Parlan probeert men te kijken naar wat de mogelijkheden zijn om de jongeren (mocht dat nodig zijn) nog langer bij hen te houden totdat ze wel klaar zijn om zelfstandig verder te gaan, of bijvoorbeeld om terug naar huis of naar een vriend/vriendin te gaan. Er wordt dus echt gekeken naar de behoefte van het kind. Ook proberen ze de kinderen steeds wat meer vrijheid te geven, zo is er bijvoorbeeld de mogelijkheid dat een jeugdige die 18 wordt naar een studio kan verhuizen waarbij er nog steeds minimale begeleiding is vanuit dezelfde vertrouwde begeleiders. "In het verleden vielen kinderen na hun 18^e in een gat. Dit willen wij voorkomen" verteld medewerker 1. Ze stoppen dus met de begeleiding als het kind hier behoefte aan heeft en er klaar voor is, en kijken niet naar de leeftijd. Verder vinden ze het belangrijk om het zo normaal mogelijk te laten zijn binnen de groep. Ze proberen de groep als een gezin te laten voelen. Gesprekken komen dan ook vaak spontaan tot stand, zoals in een normaal gezin ook gebeurt, dus bijvoorbeeld tijdens het afwassen of wanneer je even op de bank zit. Hierdoor voelt het heel ongedwongen volgens de

medewerkster. De medewerkers geven aan dat ze echt maatwerk proberen te leveren, het wordt zo goed mogelijk afgestemd op de jongere.

Regels

Over het algemeen probeert de organisatie zo min mogelijk regels te hebben, medewerker 1 verteld: “We proberen deze eigenlijk zoveel mogelijk te normaliseren en het logische verstand te gebruiken. Soms is dit best lastig omdat iedereen natuurlijk hier anders over denkt, maar over het algemeen gaat dit goed en de jongeren begrijpen dat er regels moeten zijn. Hierbij wordt ook wel veel maatwerk gedaan”. Op Transferium werkte we met meerdere maatregelen en maakte we gebruik van een afzondering en afgezonderde ruimte. Op de kleinschalige woongroepen gebruiken we geen enkele maatregel meer, zo normaal mogelijk dus. Medewerker 1 geeft aan dat dit wel een lang proces is geweest, waarin ze vanaf 2018 stapsgewijs naar toe hebben gewerkt. Ze zijn begonnen met het definiëren van het afzonderingen en zijn toen langzaam ook gestopt met de jongeren naar hun kamer te sturen. Wanneer nu een jongere agressief wordt zetten ze gewoon een deur open, zo kan de jongere uit de situatie stappen zonder ‘opgesloten te zitten’. Hierbij loopt er soms dan wel een medewerker met de jongere mee, afhankelijk van de situatie. Hierbij geven ze de jongere gewoon de ruimte om te schelden en te vloeken, ze erkennen dan ook de emotie van de jongere en zullen op zo’n moment nooit meteen tegen ze zeggen dat het niet oké is, dit doen ze later in een gesprek wanneer de jongere weer gekalmeerd is. Ze proberen het altijd op te lossen met praten, en gebruiken nooit fysiek contact om een jongere in bedwang te houden. Wel geeft collega 2 aan dat ze in het begin wel moeite heeft gehad met de overgang naar kleinschalig en het werken zonder middelen en maatregelen. “In het grote gebouw stond je soms met tien collega’s tegenover een jongere, en in het kleine gebouw was het soms twee tegen vijf. Dit is wel maar een korte periode geweest toen de overgang net was geweest, maar ik heb me toen soms wel onveilig gevoeld” vertelt ze. Medewerker 1 geeft ook nog aan dat deze vorm van jeugdzorg ook niet passend is voor alle jongeren, maar voor een-deel wel. Ze werken verder nog samen met een gesloten jeugdzorginstelling waar ze op terug kunnen vallen.

Mening over oude visie/repressie

Medewerker 1 heeft op meerdere jeugdzorginstellingen gewerkt, hij geeft hierbij aan dat hij het niet altijd eens was met het vastpakken en afzonderen van jongeren. Dit vond hij niet prettig, maar geeft aan dat de jeugdzorg toen gewoon zo was. Achteraf gezien denkt hij dat het echt wel anders kon. Verder heeft hij als teamleider contact met verschillende ZZP’ers die hem vertellen over andere instellingen. Sommige ZZP’ers vertellen dat er bij andere instellingen nog steeds veel wordt vastgepakt en afgezonderd wordt.

Mening nieuwe visie

Zoals eerder beschreven had collega 2 in het begin moeite met de nieuwe manier van werken, maar dat is nu niet meer verteld ze. Over het algemeen is het gewoon een prettige visie volgens beide medewerkers, maar het heeft ook zeker zijn nadelen. Zo verteld de medewerkster dat sommige dingen erg lang kunnen duren in de nieuwe visie, omdat er eigenlijk alleen gepraat wordt terwijl jongeren hier soms geen behoefte aan hebben. Toch vinden ze het beide goed dat jongeren niet meer steeds worden overgeplaatst en dat ze niet zomaar worden losgelaten nadat ze 18 zijn. Ze proberen zoveel mogelijk te doen voor de jongeren. Tot slot merken ze dat

sinds de groep kleiner is, er minder spanning is tussen de groepsgenoten. Hierdoor zijn er minder incidenten dan voorheen.

Samenvatting gesprek met medewerker 1 – JJI

De medewerker is werkzaam bij een JJI van de Rijksoverheid. Dit is een justitiële jeugdinrichting van het rijk. Totaal zijn er zes justitiële inrichtingen in Nederland, waarvan er drie van het rijk zijn, en drie particulier zijn. De jeugdinrichting bestaat uit negen groepen, die gemiddeld bestaan uit acht jeugdigen per groep. De leefgroepen zijn apart van elkaar, maar wanneer er onderwijs wordt gegeven mengen deze groepen zich wel onderling i.v.m. de verschillende niveaus van onderwijs van de jeugdigen.

Werkzaamheden

De medewerker staat op de groep. Ook vertelt hij/zij hierbij dat hij/zij ook een mentorkind heeft, hiermee stelt hij/zij leerdoelen op en kijken ze samen naar wat de jeugdige nodig heeft. Verder moet hij/zij ook rapporteren en verantwoorden.

Doelgroep

De doelgroep waarmee de medewerker werkt zijn jeugdigen die boven de 12 jaar zijn en door een delict door het jeugdstrafrecht zijn berecht en daardoor in deze instelling komen. Hierbij kan er sprake zijn van een kort of een langer verblijf. Vaak hebben deze jeugdigen flinke gedragsproblemen, zo verteld de medewerker.

Visie

De medewerker geeft aan dat ze binnen alle JJI's werken met de U-turn methodiek. Deze methodiek staat voor dat de jongeren zelf aan de slag gaan met hulp van medewerkers, fasen en therapieën. Hiermee leren ze zelf hun gedrag te controleren en te veranderen. "Dit vergt best wel wat geduld vind ik zelf, want je moet steeds vrijheid geven en strak trekken als nodig. Maar dit is wel de visie waar ik heel erg achter sta". Met de methodiek willen ze dus bereiken dat het voor de jongere zelf automatisme wordt om zijn eigen gedrag te corrigeren. "Je kan het misschien wel een beetje zien als conditionering, want jij laat hun in ieder geval de grenzen zien en daar geef je een bepaald signaal voor af, en hier zullen zij op moeten gaan reageren om dit buiten uiteindelijk ook zo te kunnen opvangen. Want als zij mij bijvoorbeeld de huid vol schelden en ik reageer daar heel rustig op, dan zullen zij denken van hoezo reageert hij/zij nu zo rustig. Als ik daar dus juist even wat strakker op inzet dan weten zij dat ze het de volgende keer niet meer zo moeten doen. Dit is ook om zo buiten beter te functioneren wanneer ze vrij zijn", aldus de medewerker.

Fases

Binnen het JJI gebruiken ze bij de langtrajectgroepen een fase-indeling. Hiermee kunnen de jeugdigen bepaalde privileges krijgen, wanneer ze hier volgens de medewerkers klaar voor zijn. De fases worden als volgt beschreven door de medewerker:

- Wit: hier beginnen de jeugdigen in wanneer ze net binnenkomen in de inrichting. Hier gelden de basisregels, en hebben ze nog geen privileges. Zo kunnen ze er makkelijk in rollen en continuïteit ontwikkelen.
- Oranje: om oranje te behalen moet de jeugdige een motivatiebrief schrijven. Hierbij krijgen ze dan meer zelfstandigheid en bijvoorbeeld 24 uur stroom op de kamer (dit is niet vanzelfsprekend, want om half 12 s' avonds gaat de stroom eraf tot 7 uur s' ochtends om een nacht- en dagritme te creëren)

- Geel: dit is het hoogst haalbare wat een jeugdige kan halen binnen de inrichting. Hier valt bijvoorbeeld zelfstandig luchten onder.
- Groen: hierbij gaat de jongere naar werk of school buiten de instelling en moet hij/zij zich enkel melden bij de inrichting. Dus vertellen wat ze gaan doen die dag en waar ze zijn.

De medewerker vindt de fases een goed aspect. De medewerker geeft aan dat de jongeren vaak beschadigd zijn, het gevoel hebben dat ze er niet mogen zijn of geen vertrouwen hebben gekregen. Door de fases krijgen ze verantwoordelijkheden. De medewerker vertelt: “middels die fasen kun je hun zichzelf laten bewijzen en hun bepaalde verantwoordelijkheden geven en hier mee leren om te gaan, want als je buitenkomt dan heb je ook verantwoordelijkheden waar je tegenaan loopt en mee om zou moeten gaan, en dit kunnen ze dan beter hierbinnen vast leren”.

Maatregelen

Binnen de instelling zijn er verschillende maatregelen om gewenst gedrag te bereiken. Hierin wordt er onderscheidt gemaakt tussen ordemaatregelen en disciplinaire maatregelen. Bij een disciplinaire maatregel beschrijft de medewerkster het als een soort ‘straf’. Dit is echter nog vrij licht, omdat de jeugdigen nog hun verhaal mogen doen en samen met de medewerkers sleutelen aan hun straf, dus in samenspraak meer. Bij een ordemaatregel is dit niet het geval. Dit wordt ingezet wanneer de jeugdige de orde in gevaar brengt en een gevaar is voor zichzelf of voor anderen. Hierbij bepaald de instelling de ‘straf’, de jongere heeft hier dan geen inspraak in. Een voorbeeld van een ordemaatregel is dat de jongere 24 uur of 2x 24 uur op zijn kamer wordt geplaatst. Hij/zij stroomt dan ook niet in bij het dagprogramma omdat er dan te veel risico’s aan verbonden zitten. “Denk bijvoorbeeld aan dat twee jongens net hebben gevochten en de sfeer nog niet veilig is of omdat er nog geen herstelgesprek heeft plaatsgevonden” verteld de medewerker. Dan moeten ze hen voor de orde en veiligheid op hun kamer houden. Verder dragen de medewerkers van de instelling altijd een alarm bij zich. Deze mogen ze gebruiken wanneer de situatie acuut is en het niet alleen, of met twee kunnen oplossen. Dan wordt de jongere soms gefixeerd of wordt hij/zij afgezonderd op de kamer of een isoleercel. “Dan hebben we het eigenlijk zo uit de hand laten lopen en dan moeten wij dus ingrijpen” aldus de medewerker. Toch probeert de instelling zo min mogelijk fysiek in te grijpen, en proberen het altijd eerst op te lossen d.m.v. een gesprek.

Afzondering en isoleercellen

De instelling heeft meerdere mogelijkheden voor afzondering. Zo probeert de instelling wanneer het mogelijk is om de jongere naar zijn eigen kamer te sturen om tot rust te komen verteld de medewerker: “we proberen ook altijd als het kan de jongere tot rust te laten komen op zijn eigen kamer, want dat is zijn plek”. Wanneer dit niet werkt, dus als de jongere bijvoorbeeld met spullen gaat gooien en dergelijken, is er nog een stap waar de inrichting op kan terugvallen. Dit noemen ze de opvang, dit zit ook binnen de instelling zelf en wordt door de medewerkster omschreven als een gestripte kamer die lijkt op hun eigen kamer, maar dan met minder spullen. Hierdoor heb je net iets meer het kamerachtige, huiselijke gevoel volgens de medewerker. Wanneer ook dit geen optie is of niet werkt, kan de jongere naar een isoleercel worden gebracht. De instelling heeft er hier 6 van. De isoleercel is kaal volgens de medewerker, er is alleen een wc aan de muur en wanneer ze de

nacht in gaan krijgt de jeugdige nog een matras, een deken en een kussen. De medewerker geeft aan dat hij/zij een dubbel gevoel heeft bij de isoleercellen: “voor sommige jongeren die echt heel erg overprikkeld zijn, is die ruimte het beste voor hun, maar dit beseffen zij niet altijd zelf.” Op het moment dat een jongere echt compleet doorslaat dan moeten zij als instelling de jongere naar een veilige plek brengen, en de isoleercel is op dat moment de enige echt veilige plek voor de jongere zelf. “Dit is niet leuk, want je probeert iemand te helpen en diegene gaat dan zo tekeer dat je wel dingen móét ondernemen om het veilig te houden. Dit gaat soms wel tegen je principes in”. Voor de afzondering volgt de instelling een standaardprocedure. Zo beginnen ze met een visitatie, hierbij moet de jeugdige zijn kleding verwijderen en dus naakt voor de medewerker staan, zodat de medewerker kan controleren op verboden spullen op het lichaam, zodat de jeugdige zichzelf niet kan verwonden. “Het is best wel indrukwekkend, voor hen vooral” verteld de medewerker, “ik kan mezelf nog een situatie herinneren toen ik daar net stage liep. We gingen toen een meisje afzonderen, en dat meisje had een verleden met seksueel misbruik. Ja... dat is zo heftig, en alles in je schreeuwt dan ook van we willen het echt niet op deze manier doen, maar om de veiligheid te waarborgen moet het gewoon. Want wat nou als zij iets scherp of wat dan ook mee naar binnen weet te smokkelen en zichzelf van kant maakt, dat zijn gewoon gevaren die dan dus kunnen gebeuren.” “Dat is dan ook best wel moeilijk, want je weet dat je het dan wel goed doet, maar zo’n situatie kan dan wel impact hebben ja” aldus de medewerker. Verder geeft de medewerker aan dat de jongeren vaak snel tot rust komen wanneer ze in een isoleercel moeten, en hierdoor er ook weer snel uit mogen.

Preventief

De instelling probeert zo preventief mogelijk te handelen. Dit doen ze door voortdurend alert te zijn en te signaleren of gesprekken op te pikken. Wanneer de medewerker bijvoorbeeld ziet dat een jongere ander gedrag vertoont dan normaal vraagt hij/zij altijd hoe het gaat of hij/zij zegt simpelweg: “normaal heb je een hele andere houding, waar komt dit vandaan?”. Toch lukt het niet altijd om alles te signaleren, want de jeugdigen zijn slim en vaak met veel, geeft de medewerker aan. Soms moeten ze daardoor fysiek ingrijpen, maar vaak lukt het ook al met een gesprek.

Maatwerk

De instelling probeert zo goed mogelijk maatwerk te leveren, de medewerker is dan ook van mening dat ze hierin goed bezig zijn. Ze proberen altijd in te spelen op de jeugdige als individu en kijken samen met de jeugdige wat hij/zij nodig heeft om bijvoorbeeld te groeien in de ontwikkeling. Ook proberen ze de jeugdige voor te bereiden op de ‘buitenwereld’ en meer verantwoordelijkheden te geven. Zo geeft ze als voorbeeld de medicatieprocedure, sommige jongeren moeten medicatie slikken. Hierbij moeten de medewerkers controleren of de jeugdige de medicatie ook echt heeft doorgeslikt, om overdosis te voorkomen. De medewerker verteld hierbij dat wanneer ze zien dat dit structureel goed gaat, ze vertrouwen aangeven door niet te controleren. Vaak vraagt de jongere dan “moet je niet controleren?”, en dan vertelt ze dat ze hem vertrouwd. “Dat zijn de kleine dingen die voor hun al zo’n groot verschil kunnen maken, dan hebben ze zoiets van hé ik word vertrouwd en ik word gezien of je denkt dat ik iets kan doen zonder dat ik daar misbruik van maak” verteld de medewerker.

Verandering

Over het algemeen vindt de medewerker het goed zoals er nu wordt gewerkt binnen de instelling. De medewerker geeft aan dat ze de richtlijnen duidelijk en juist zijn, en dat er een goede gedachtegang achter zit. Het enige waar hij/zij moeite mee heeft is de capaciteit, omdat er steeds meer jongeren zijn en eigenlijk te weinig medewerkers. Ook geeft de medewerker aan dat hij/zij het verantwoorden en rapporteren soms lastig vindt, maar wel inziet dat het noodzakelijk is. Verder vindt de medewerker dat zij als instelling echt wel kijken naar de jeugdige als individu, "ook al zijn we een gevangenis, leveren wij best wel maatwerk. De jongeren hebben het wel goed bij ons, ook al beseffen ze dit zelf niet altijd. We proberen dus altijd te kijken per individu naar wat heb jij nodig en wat werkt voor jou, want je hebt wel een rode draad, maar hier mag je ook wel van afwijken".

Andere instellingen

De werkwijze van de andere JJI's in Nederland komen overeen met de werkwijze van deze instelling. Verder geeft de medewerker aan dat hij/zij iemand kent die in een gesloten jeugdzorggroep werkt, en dat hij/zij daarvan weet dat het daar soms gevaarlijk is omdat de medewerkers daar weinig middelen hebben om in te zetten wanneer het uit de hand dreigt te lopen. Daar heb je wel meer vrijheden geeft de medewerker aan.

Repressie

De medewerker verteld dat hij/zij repressie een belangrijk element vindt om goed over na te denken, het is volgens hem/haar ook een stukje over hoe je de regels stelt, en dat je goed moet kijken waarom sommige wel of niet werken. Hij/zij vindt dan ook dat je de regels moet kunnen uitleggen: "Ik vind het altijd heel erg belangrijk om te kunnen uitleggen wat ik doe, en waarom dat ik nu nee of ja zeg. Of waarom maak ik nu wel een uitzondering en deed ik dat gisteren niet", "dat zijn allemaal belangrijke dingen om over na te denken en ook voor de jongeren om daar begrip voor te hebben, want als je echt een repressief behandelklimaat hebt dan bereik je niks met ze, dan ben je constant in strijd".

Onvoldoende beschermd. Geweld in de Nederlandse Jeugdzorg van 1945 tot heden.

Het onderzoek gaat over kinderen en jongeren die onder verantwoordelijkheid van de overheid uit huis werden geplaatst omdat hun veiligheid in het geding was en die vervolgens in situaties terecht kwamen die soms nog onveilig waren.

Het hoofddoel van het onderzoek was om zoveel mogelijk feiten en ervaringen op tafel te krijgen, ten eerste om daarmee erkenning te bieden aan de vele mensen die als kind geweld hebben meegemaakt, en ten tweede om ervan te leren voor de toekomst. Inzichten in de factoren die in het verleden geleid hebben tot geweld op plekken waar kinderen juist beschermd hadden moeten worden, kan ons immers leren hoe we zulk geweld in de toekomst moeten voorkomen.

De Commissie onderzoek naar geweld in de jeugdzorg (2019) beschrijft een zevental sectorstudies en een 8-tal themastudie, die de basis hebben gevormd van het eindrapport.

In deze sectorstudie stonden drie vragen centraal:

- Wat is er gebeurd?
- Hoe heeft dit kunnen gebeuren?
- Wat is de invloed geweest op het leven van de slachtoffers op korte en lange termijn.

Jeugd Voldoende Beschermd heeft aan ons als onderzoeksgroep vooral gevraagd om eens te kijken naar de residentiële jeugdzorg en de justitiële inrichting. Daarom zijn deze 2 groepen uit het onderzoek nu belicht. Het tijdperk waarvan de resultaten weer worden gegeven zijn van 1945 tot 2016.

Sectorstudie geweld in de residentiële jeugdzorg.

Om bij de Nederlandse Jeugdwet (2014, geciteerd in Bekkerma, et al., (2019)) wordt de volgende definitie gehanteerd als het gaat om geweld:

“Elk, al dan niet intentioneel, voor minderjarige bedreigend gedrag van fysiek, psychische of seksuele aard dat fysiek of psychisch letsel toebrengt aan het slachtoffer.”

Binnen deze definitie valt volgens Bekkerma, et al., (2019) het geweld tussen medewerkers en pupil gepleegd door medewerker, geweld tussen medewerker en pupil gepleegd door pupil of tussen pupillen onderling.

Tijdens het onderzoek zijn er interviews gehouden. Het doel van deze interviews was om het geweld binnen de residentiële jeugdzorg aan het licht te brengen, vanuit beleving en perspectief van de personen die het hebben meegemaakt. Er zijn dan ook interviews afgenomen met 19 oud- pupillen en met zeven oud-werknemers.

Wat is er gebeurd

De resultaten die worden weergegeven zijn op basis van herinneringen van pupillen en medewerkers. Daarnaast zijn ook archieven van instelling bekeken en wat er in de media over is geschreven.

Fysiek geweld

In 1945 tot 1965 was er voornamelijk een streng instellingsregime. Er werd volgens het onderzoek dagelijks/ wekelijks met harde hand van medewerkers gestraft.

Fysieke straffen waren onderdeel van het dagelijkse leven, waarbij gehoorzamen en discipline werden afgedwongen (Bekkerma, et al., 2019).

Volgens de reglementen was het slaan van pupillen verboden, maar komt uit de onderzoeken naar voren dat dit met regelmaat voor kwam. In 1960 constateerde een directeur dat het optreden van de leiding toename en zei daar over: "Sommigen treden volkomen zinloos zodanig op. Dit is een bewijs van zwakheid van de kant van de leiding en het versterkt de angst van de vaak toch al zo angstige jongens." Ook pedagogische experts keurden het gedrag af en beschouwde een fysieke straf als "opzettelijk leed toebrengen" (Bekkerma, et al., 2019).

Ook was er in deze tijd bij sommige instellingen sprake van fysieke verwaarlozing. Hierbij ontbrak het aan vers voedsel, goede kleding en medische zorg. Zo werd er in een thuis geslapen op strozakken en was er geen goede hygiëne. Ook kregen de meisjes hier maar 2 maandverbandjes uitgereikt voor de hele week waarin ze ongesteld waren. In een ander thuis lag er in de kast vijftig meter aan stof om kleding van te maken, maar sliepen ze er zonder pyjama. In weer een ander tehuis werd geconstateerd dat kinderen er in de winter in zomerkleding liepen, dat er te weinig dekens waren en dat er te weinig kleding was voor de kinderen, terwijl ook hier de kasten wel vol hingen. Directeuren zijn dan ook voor het uitvoeren van dit beleid ontslagen door het bestuur (Bekkerma, et al., 2019).

In 1965 tot 1985 komt uit bronmateriaal naar voren dat er vergeleken met 1945 tot 1965 niet meer zulke strenge regimes voor kwamen. Echter komt uit de ervaringsverhalen nog wel naar voren dat dat deze regimes niet helemaal waren verdwenen en dat er ook nog fysiek geweld plaats vond. Instellingen geven aan dat ze soms genoodzaakt waren of fysiek in te grijpen en soms pupillen 'plat te spuiten'. Ook moesten ze op korte termijn beslissingen nemen, wanneer een voogd onbereikbaar was, die ingingen tegen de onschendbaarheid van het lichaam (Bekkerma, et al., 2019). Hierbij wordt als voorbeeld weergegeven het voorschrijven van een morning-afterpil of abortus.

Na 1965 kwamen de eerste meldingen van geweld van pupillen tegen medewerkers. Hierbij ging het om de machtsstrijd tussen medewerker en pupil. Een reactie van een medewerker kon het toedienen van kalmerende middelen zijn. Daarnaast kwamen er meer verhalen van geweld tussen pupillen onderling.

In 1985 tot 2005 komen minder meldingen van fysiek geweld voor in de archieven. Volgens Bekkerma, et al., (2019) is het moeilijk om te zeggen of dit te maken heeft met het ontbreken van materiaal of omdat er een afname is van geweld. In 1989 is het klachtrecht dan ook ingevoerd. Het ontbreken van dit klachtrecht kan een vertekend beeld geven met betrekking tot voorgaande periodes (Bekkerma, et al., 2019).

Het meeste fysieke geweld had volgens het onderzoek te maken met de machtsstrijd die er was. Maar ook werd fysiek geweld wel eens als aandacht ingezet. Bij dit fysieke geweld vond holding, het vastpakken van pupillen door medewerkers, plaats. Bekkerma, et al., (2019) geeft dan ook het volgende citaat weer in het onderzoek:

"Die mensen [groepsleiding] hadden gewoon echt te weinig tijd voor die kinderen. Als ik aandacht wou, dan flikkerde ik een kast met verf bij de trap naar beneden, matras erachteraan, en dan schopte ik andere kinderen gewoon letterlijk van de trap af en dan werd ik in de holding genomen. Toppie, had je

aandacht. Hield iemand je vast. En hoe langer je dat volhield, hoe langer je vastgehouden werd. Dat moment was het hele huis in rep en roer. Als jij daar staat als volwassen persoon [doelt op groepsleiding] en je ziet iedereen om je heen vechten en slaan, nou op het laatst moet je wel meppen en rossen om dat allemaal uit elkaar te krijgen want hoe ga je dat anders nog fiksen? [...] Daar zeg ik ook geen kwaad woord van. [...] Dat kon niet anders.”

Vanaf 2005 tot het heden van het onderzoek laten interne meldingen zien dat voornamelijk medewerkers het moeten ontgelden als het gaat om fysiek geweld. Hierin laat het incidenten- en calamiteitenregister zien dat pupillen meer geregistreerd fysiek geweld plegen.

In 1989 is het klachtenrecht geïntroduceerd waarbij pupillen een klacht in konden dienen die door een interne commissie werd behandeld. Aan de hand van de ernst werd de inspectie op de hoogte gesteld. In de incidentregistratie zat ook de maatregel ‘vastpakken en vasthouden’. Deze regel is bij de wet in 2005 verboden, omdat de inbreuk maakt op lichamelijk integriteit, tenzij medewerkers een groter gevaar konden afweren. De impact van deze fixatie wordt in het volgende citaat weergegeven. Bekkerma, et al., (2019) beschrijft dan ook het volgende:

“Ze deden heel vaak onnodig fixatie, of in een isoleercel. [...] Soms als ik boos werd, dan konden ze geen contact met me maken, en als ik dan naar boven wilde [naar haar kamer] dan mocht dat op dat moment niet. En dan werd je in de fixatiehouding gehouden en dat heeft me redelijk veel pijn gedaan. Omdat er zes volwassenen op je zitten en je vasthouden. [...] dan word ik alleen maar bozer. [...] dat heeft ook wel impact op mij gehad.”

Psychisch geweld

In 1945 tot 1975 wordt in bronnen de indruk gewekt dat groepsleiders bewust persoonlijk contact afhielden. Er werd weinig tot geen liefde getoond. Uit huis geplaatste kinderen werden als slecht gezien, die een heropvoeding nodig hadden. Er was veel dreiging met straffen en er waren veel controles op hoeveelheid eten of hoe iemand op bed lag. Deze dreiging zorgde voor constante angst. In interviews komt naar voren dat medewerkers kinderen kleineerde, maar dat straf ook kon bestaan uit dagen of uren lange opsluiten. In archieven is ook terug gevonden dat medewerkers kinderen tot drie uur 's nachts wakker hebben gehouden, omdat niemand wilde vertellen wie het bed van de medewerker had verplaatst. Een maatregel die ook bestond was het lezen van brieven voor deze werden verzonden, of voordat pupillen deze ontvingen. Ook het niet mogen zien van ouders of familie valt onder de strafmaatregel van psychisch geweld.

In een van de instellingen gold zwijgplicht. Er mocht alleen gesproken worden in het bijzijn van een medewerker (in het onderzoek zuster genoemd). Ook kreeg iedere pupil een andere achternaam en kreeg het ondergoed van de meisjes een nummer. Doormiddel van dit nummer konden de zuster de administratie bijhouden wie wanneer ongesteld was. Was iemand overtijd dan moest zij op het matje komen en wanneer er een twijfel was vond er een inwendig onderzoek plaats. Een van de melders zegt ook: “de pupillen mochten geen eigen identiteit hebben” (Bekkerma, et al., 2019).

Na 1975 leek psychisch geweld minder vaak een gewoonte en werd het vaker op eigen gezag gepleegd. Maar ook na 1975 zijn er nog voorbeelden van bedreiging, kleineren, pesten, beschuldigen van pupillen, schreeuwen en het onthouden van contact met anderen.

In de gehele onderzoeksperiode zijn isolatie en psychische verwaarlozing twee vormen van geweld die telkens terugkeren.

In de instellingen die onderzocht zijn was tot medio jaren 70 de isoleercel in gebruik. Deze werd vaak gebruikt voor pupillen die waren weggelopen of wanneer er intimiderend en bedreigend gedrag plaats vond. Tussen 1945 en 1965 werden pupillen regelmatig en langdurig opgesloten in ruimtes met tralies voor de ramen. In deze cel kregen ze dan ook minder te eten, en was er alleen een matras aanwezig. In interviews uit het jaar 2012 tot 2015 blijkt echter dat er nog wel gebruik wordt gemaakt van isoleercellen.

Eind jaren zestig kwam volgens Bekkerma, et al., (2019) het isoleren van kinderen sterk in politiek belang te staan. De Pacifistisch-Socialistische Partij vond deze vorm van straf onaanvaardbaar en schuurde tegen kindermishandeling (Bekkerma, et al., 2019). Naar aanleiding van kritiek, die de staatsecretaris niet deelde, was het motief voor opsluiting aangepast. De motivatie is:

“Om je reactie te observeren, om tot rust te komen, om na te denken over wat je gedaan hebt, overtreding van de regels, om een voorbeeld te stellen, om een einde te maken aan die aanstellerij en aandachttrekkerij” (Bekkerma, et al., 2019).

Ook de anti- isoleergroep ‘Waer gebeurt’ had grote bewaren tegen de isoleercel. “Elke minuut isolatie leidt tot onherstelbare geestelijke schade.” Op 16 september 1981 stemde de tweede kamer echter tegen een volledige afschaffing. Ook gaf het Jongeren Advies Centrum weer dat er een verhullende taal is waarbij een methode wordt gehandhaafd. Zo heet isoleren tegenwoordig afzonderen, is de isoleercel een afzonderingsruimte en is een straf een pedagogische maatregel (Bekkerma, et al., 2019).

Ook psychische verwaarlozing komt veelvuldig terug. Bijna alle geïnterviewde oud-pupillen hebben het over dat er niemand voor je was, niemand aan wie je een verhaal kon vertellen, niemand die wist waar je vandaan kwam en geen aandacht voor persoonlijke verhalen en trauma's die zijn meegemaakt.

In de archieven komt naar voren dat professionals en beleidsmakers vanaf de jaren vijftig na gingen denken over psychische verwaarlozing. Er werd geconcludeerd dat personeelstekort de oorzaak was van het niet kunnen aanbieden van vrijetijdsbesteding.

Medewerkers hadden soms ook geen antwoord op de gevoelens van eenzaamheid die de pupillen hadden. Er werd benoemd dat het in de residentiële jeugdzorg moeilijk is om basisveiligheid te bieden, omdat je niet weet wie je naar bed brengt, wie je de volgende ochtend wakker maakt en wie voor het eten zorgt.

Sectorstudie geweld in gesloten (justitiële) jeugdinrichting

Psychisch geweld

Een brede ervaring die beschreven wordt in het onderzoek is dat jongeren niet geïnformeerd werden over hun plaatsing in de gesloten (Justitiële) jeugdinrichting. Maar het *niet informeren* gebeurt ook rondom uit huis plaatsing. Volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) kwam de eerste uithuisplaatsing vaak voor velen als een grote en nare verrassing, en ook de opeenvolgende overplaatsingen kwamen uit de lucht vallen. Ook de duur van de plaatsing was vaak nog onbekend. Vaak zorgde de onwetendheid voor van onzekerheid, angst en spanning.

Uit de interview gegevens maar ook uit archieven komt naar voren dat het in sommige instellingen gebruikelijk was om jongeren die binnen kwamen soms dagenlang in afzondering te plaatsen. Hierin was dan geen contact met groepsgenoten, wat het gevoel van eenzaamheid versterkte. Volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) was dit volgens zeggen nodig in verband met luizen- en gezondheidsonderzoek. Maar was het ook om jongeren zich aan te laten passen en voor te bereiden op het leven in de groep.

De jongeren die voor een civielrechtelijke plaatsing geplaatst waren verbleven soms extra lang in de instelling. Deze jongeren waren geplaatst voor een bepaalde strafduur, maar onder het mom van 'heropvoeding' was deze tijd rekbaarder. Hierdoor kon het zijn dat jongeren soms wel vier jaar in de instelling zaten, zonder dat ze weten waar ze aan toe waren.

Een ander aspect dat onder psychisch geweld wordt meegenomen is het *verlies van identiteit*. Wanneer jongeren binnen kwamen werd kleding afgenomen en moest er kleding van de instelling worden gedragen. In het onderzoek beschrijven Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) dat jeugdigen vaak als eerste te horen kregen: 'dat men ze hier wel zou breken'.

Een andere vorm van psychisch geweld, die erg dicht bij het fysieke geweld komt is het langdurig isoleren of het separeren. Kinderen werden of in een onverlichte en onverwarmde cel of in een donker hok opgesloten, wat wel dagen tot weken kon duren.

Ook verliep *het contact met de buitenwereld* moeizaam omdat de instelling een gesloten karakter had. Bezoek werd vaak ontzegd of op het laatste moment afgezegd. Maar ook werd de post onderschept.

Verder waren groepen vroeger groter waardoor er *weinig persoonlijke aandacht* was voor de jongeren. Jongeren miste de warmte en steun van volwassenen.

Als laatst wordt benoemd dat de *kwaliteit van het eten* een veelvuldig terugkomend antwoord is. Eten was vies en eenzijdig. Wanneer je niet wilde eten, moest je aan tafel blijven zitten en soms werd het eten dan onder dwang aan je gegeven.

Fysiek geweld

In de onderzochte instelling was vaak sprake van fysiek geweld. Er was een streng regime en er werd door medewerkers hardhandig opgetreden. Volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) werd er veel gebruik gemaakt van discipline straffen bijvoorbeeld het geven van berisping (streng afkeuren van gedrag), het onthouden van schrijven en ontvangen van brieven en het ontvangen van bezoek, zware diensten moeten verlenen tijdens je ontspanningstijd,

in plaats van gewoon eten kreeg je water en brood of het opsluiten in een cachot (kerker) of in de boeien opsluiten.

Ook in deze instellingen is archief onderzoek gedaan. In het archiefmateriaal is niets gevonden over geweld onderling tussen pupillen. Maar uit interviews komt wel naar voren dat dit regelmatig voorkwam. Er kwam ook naar voren dat jongeren er gewent aan waren geraakt en dat ze dit ook als normaal zagen. Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) zeggen dat het mogelijk minder indruk maakte dan wanneer er geweld vanuit van medewerkers tegen pupillen was.

In de periode van 1965 tot 1990 werden jongeren steeds mondiger en werden rechten opgeëist. Hierdoor, en samen met Belangenvereniging minderjarigen, wordt er steeds meer naar buiten gebracht welke verhalen over geweld er in de instelling speelt. Ook door het klachtrecht werden steeds meer geweldsincidenten zichtbaar.

Maar in deze periode weden er nog steeds lange disciplinaire straffen uitgedeeld. Inmiddels is er een isoleercel gekomen in plaats van een cachot (kerker), en vind er discussie plaats over de duur van plaatsing in een isoleercel. Echter blijft separeren en opsluiten wel bestaan deze jaren.

In deze periode ontstonden ook de ZIB- internaten (Zeer Intensieve Behandeling). Deze internaten waren voor jongeren met ernstige gedragsproblemen. Uit de onderzoeken komt wel naar voren dat deze internaten niet de juiste middelen hadden om met de doelgroep te werken. Het gevolg hiervan was dat er verschillende vormen van geweld plaatsvonden. Zo vond er in een inrichting dwangmedicatie plaats en in een andere inrichting vond het langdurig isoleren plaats. Ook laat onderzoek zien dat jongeren regelmatig werden geslagen en geschopt.

In de periode van 1990 tot het heden komt er steeds meer licht op de aard en hoeveelheid geweld dat plaatsvindt. In dossiers en in interviews is terug te lezen dat er veel sprake was van verbaal geweld. Dit gebeurt volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) vooral tussen jongeren onderling en jongeren naar de groepsleiding toe.

Door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming is er de afgelopen jaren aangegeven dat er in de gesloten (justitiële) inrichtingen veel jongeren zitten met ernstige psychische problematiek. Deze jongeren zouden eerder thuishoren in de jeugd-GGZ. Volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) zijn het klimaat en de behandelmogelijkheden in een JJI ondergeschikt en ontoereikend voor deze doelgroep. Maar in de jeugd-GGZ worden de jongeren met een strafrechtelijke titel vaak niet opgenomen. Dit zou te maken te hebben met dat de gedragsproblematiek te groot is. Jongeren worden hierdoor veel overgeplaatst naar verschillende instellingen of langdurig in de isoleercel gezet. Deze problemen worden dan ook door meerdere instelling aangekaart bij de inspectie.

Volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) is de reden voor plaatsing op de kamer of isoleercel vaak dat er voorafgaand een onenigheid op de groep is ontstaan. Deze onenigheid is dan uitgelopen op een vechtpartij met dreigementen en scheldpartijen.

Ook komt er uit onderzoek dat er in de meest recente periode veel fysiek geweld plaats vond door medewerkers naar de jongeren toe. Hierbij kun je denken aan nek, arm of een beenklem, waarbij de nodige botbreuken een gevolg waren.

Ook nu komt fysiek en psychisch geweld nog voor. De hardhandige en stevige benadering is soms zelf onderdeel van de methodiek.

In een van de inrichtingen werd gebruik gemaakt van de methodiek Socio Groeps Strategie. Hierbij werd bewust gebruik gemaakt van onvoorspelbare en verwarring bevorderende activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn: het opsluiten van een groep in een kamer vol met zand om als 'nieuw begin' gezamenlijk deze kamer op te ruimen, het moeten verdienen van een bed door goed gedrag te laten zien, het dag en nacht ritme verstoren en het ontnemen van contact.

Hoe heeft dit plaats kunnen vinden

De jongeren die in een gesloten inrichting worden geplaatst zijn kwetsbaar. In hun leven hebben ze soms op jonge leeftijd al een uithuisplaatsing meegemaakt omdat er problemen zijn binnen het gezin. Deze kinderen hebben als zoveel meegemaakt waarbij het een langdurige periode aan gebeurtenissen kan bevatten, maar ook een eenmalige ingrijpende gebeurtenis.

Het plaatsen in een gesloten inrichting komt meestal na een reeks overplaatsingen of uithuisplaatsingen, waardoor deze jongeren nog kwetsbaarder worden. Maar deze jongeren zijn ook 'gehard' door hun thuiservaringen. Omdat deze jongeren vanaf jongs af aan weinig liefde, warmte of steun ervaren en een verblijf in een gesloten instelling hiërarchisch, streng en liefdeloos is, doet dit geen goed voor de jongeren. Het wakkert bij de jongeren meer weerspanning aan en vergroot de kwetsbaarheid.

Hoe is het geweld door (ex) pupillen ervaren en welke invloed heeft dit gehad op hun latere leven?

De jongeren in de gesloten (justitiële) jeugdinstelling komen uit kwetsbare en problematische gezinnen. De gevolgen zijn dan ook volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan, (2019) niet makkelijk te scheiden van de impact die een verblijf in de JJI heeft op later leeftijd.

De pupillen hebben warmte en persoonlijke aandacht gemist. Ze zijn slachtoffer geworden van fysiek, psychisch en seksueel geweld en geven aan dat ze daar hun leven lang problemen mee hebben ervaren in het aangaan en onderhouden van sociale relaties. Een ander probleem dat ervaren wordt is een probleem in de aanloop naar het ouderschap. Er worden problemen ervaren in de opvoeding en de affectie naar eigen kinderen toe. Een deel geeft aan dat het contact met eigen kinderen blijvend is verstoord.

Nadat de ex- pupillen weer de vrijheid kregen waar ze zo naar verlangd hebben, was er sprake van beperkte zelfredzaamheid. Er werd moeilijk een woon- of verblijfplaats gevonden en er was niet geleerd hoe ze met geld om moesten gaan.

Na een verblijf in de instelling staan jongeren buiten zonder nazorg. Sommige jongeren hebben nog jarenlang in instituten en tehuizen doorgebracht en waren ze afhankelijk van een instellingsleven.

Ook komt naar voren uit interviews dat ex- pupillen te maken hebben met gezondheidsproblemen zoals chronische fysieke en mentale klachten. Deze klachten hangen samen met het geweld van de instelling.

Ook komt in de interviews naar voren dat sommige ex-pupillen in aanraking zijn gekomen met politie en justitie. Het verblijf in de JJI heeft een crimineel bestaan niet kunnen voorkomen en volgens Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) misschien wel bevorderd.

Asscher, Bruggeman, Dirkse, Eichelsheim, & van der Laan (2019) geven een duidelijke gedachtegang van respondenten weer over het huidige beleid.

“Bij veel respondenten heerst nog steeds *ongeloof* dat wat zij hebben meegemaakt destijds niet is opgevallen en dat niemand iets deed of voor hen is opgekomen. Ook baart het respondenten zorgen wanneer zij horen dat tegenwoordig nog altijd jeugdigen in isoleercellen worden opgesloten. Zij zijn pessimistisch en vrezen dat er weinig veranderd. De ervaringen maken respondenten vaak *achterdochtig* richting instanties. In het bijzonder ten aanzien van jeugdhulpverleningsinstanties als zij daarmee te maken kregen toen zij zelf kinderen kregen.”

Bibliografie bijlagen

Asscher, J., Bruggeman, M., Dirkse, M., Eichelsheim, V., & van der Laan, P. (2019). *Sectorstudie Geweld in gesloten (Justitiële) jeugdinrichting*.

Bekkerma, N., Exalto, J., Oosterman, M., de Schipper, C., Schuengel, C., Rietveld- van Wingerden, M., & de Ruyter, D. (2019). *Sectorstudie Geweld in de residentiële jeugdzorg*.

Commissie onderzoek naar geweld in de jeugdzorg. (2019). *Sector en themastudies*.